
Van Speelplaats tot Podium

*“Als klein land willen we groot
zijn in de mondiale Paralympische
topsport”*

Guy Steenweg
Master of Sports
2012

*Uitgevoerd in samenwerking met NOC*NSF*

Voorwoord

In de gehandicaptensport is de laatste jaren veel veranderd. In 2005 heeft NebasNsg (nu Gehandicaptensport Nederland) de verantwoordelijkheid voor het Nederlands Paralympisch Team overgedragen aan NOC*NSF. Dit houdt in dat NOC*NSF verantwoordelijk is geworden voor samenstelling, begeleiding, uitzending en financiering van het Nederlands Paralympisch Team. Het landelijke project 'Organisatorische Integratie' heeft ervoor gezorgd dat het merendeel van de gehandicaptensporten onder de hoede is gebracht van de reguliere sportbonden. NOC*NSF en de aangesloten sportbonden streven gezamenlijk de doelstelling na om Nederland te laten behoren tot de toptien van de wereld. Momenteel is de Paralympische sport echter nog ver verwijderd van deze doelstelling.

Bovenstaande situatie, mijn interesse voor sport en mijn affiniteit met mensen met een beperking inspireerden mij bij het schrijven van deze masterpiece. Het maken van deze masterproef gaf mij de kans me te verdiepen in een onderwerp dat mij nauw aan het hart ligt. Van het begin tot het einde werd dit project een samenwerkingsproject met verschillende partners in de wereld van Paralympische (top)sport. Voor u ligt het rapport van een kwantitatieve en kwalitatieve meting onder sportbonden en vakleerkrachten sport- en bewegingsonderwijs en een afgelegd bezoek aan Londen. Het geeft inzicht in de successen en knelpunten die invloed hebben op de instroom van talentvolle gehandicapte sporters en biedt daarmee handvatten tot verbetering. Met de verkregen data hoop ik de initiatieven ten aanzien van talentwerving in de toekomst beter te kunnen richten en eraan bij te dragen dat sport en bewegen voor mensen met een handicap een structureel onderdeel wordt van de (beleids)uitvoering in de sport.

Dit onderzoek is tevens de afsluiting van mijn studie Master of Sports. Dit resultaat heb ik natuurlijk niet alleen bereikt. Zonder pretentie van volledigheid wil ik een aantal personen danken voor hun bijdrage aan dit onderzoek. Frank Jacobs en Rinske de Jong - mijn begeleiders van respectievelijk de Fontys Sporthogeschool en NOC*NSF - wil ik bedanken voor de kritische kanttekeningen, wijze adviezen en positieve discussies. Daarnaast wil ik iedereen bedanken die ik heb mogen interviewen tijdens het onderzoek. Teneinde de anonimiteit te waarborgen kan ik de geïnterviewden niet persoonlijk noemen, maar dat wil niet zeggen dat ik ze niet dankbaar ben. Ten slotte wil ik de mensen uit mijn directe omgeving bedanken voor hun steun en hulp tijdens het schrijven van deze masterpiece. Naar aanleiding van een interview in Londen sluit ik af met een uitspraak waaraan ik regelmatig terug moest denken tijdens het schrijven van mijn thesis:

"Ambition, talent and sheer determination [...] go for it!".

Veel plezier gewenst bij het lezen van dit onderzoeksrapport.

Guy Steenweg
Zwolle, 23 maart 2012

Samenvatting

Doel. De doelstelling van deze masterpiece is te onderzoeken hoe de instroom van jonge talentvolle gehandicapte sporters in Nederland kan worden bevorderd. Hiertoe wordt gekeken op welke wijze Paralympisch talent momenteel instroomt, welke knelpunten hierbij ontstaan en hoe deze knelpunten kunnen worden voorkomen. Dit onderzoek sluit af met een passend advies betreffende de detectie en identificatie van Paralympisch talent in de toekomst.

Methode. Aan de hand van een empirisch onderzoek is inzicht verkregen in de ervaringen en overwegingen van actoren die direct bij de instroom van Paralympisch talent betrokken zijn. Middels deskresearch is allereerst een theoretisch kader geplaatst rondom deze instroom. Op basis van dit kader is middels een web enquête richting de Paralympische sportbonden (N=18) de huidige situatie ten aanzien van talentwerving in kaart gebracht. Om de literatuurstudie en de kwantitatieve data van verdieping te voorzien, richt het derde deel van dit onderzoek zich op een kwalitatieve analyse door middel van het afnemen van semi-gestructureerde face-to-face-interviews bij Paralympische bondscoaches (N=6) en vakleerkrachten sport- en bewegingsonderwijs (N=3) werkzaam binnen het regulier onderwijs.

Resultaten. De bijdrage van de Nederlandse gehandicaptensport op het hoogste internationale podium staat momenteel onder druk. Uit dit onderzoek komt naar voren dat de geïnterviewde bondscoaches kampen met onvoldoende talentvolle sporters met een lichamelijke beperking. Er is dan ook behoefte aan een meer structurele talentwerving. Opvallend is vooral de groeiende belangstelling voor het regulier onderwijs (>23%) als potentiële vindplaats van talent. De respondenten geven echter aan niet te weten hoe zij het regulier onderwijs kunnen bereiken. Zij wensen een landelijk systeem voor de herkenning van Paralympisch talent in het regulier onderwijs.

Conclusie & aanbevelingen. Nederland heeft een top-10 ambitie voor de toekomstige Paralympische Spelen. De huidige focus op succes op korte termijn en het feit dat de ontwikkeling van de gehandicaptensport nog in de kinderschoenen staat bedreigt deze ambitie. In dit onderzoek wordt geadviseerd om de inspanningen van NOC*NSF de komende jaren te richten op de stimulering van een grotere sportdeelname bij mensen met een handicap. Een samenwerkingsverband met de Koninklijke Vereniging van Leraren Lichamelijke Opvoeding (KVLO) is hierbij van belang. De gehandicaptensport dient namelijk structureel deel uit te maken van het regulier sport- en bewegingsonderwijs (SBO) om kinderen met een beperking te detecteren en identificeren als potentieel Paralympisch talent. Bijscholing, het Queenslandmodel en een specifieke sport(advies)test worden gezien als de belangrijkste middelen om de vakleerkracht SBO hierbij te ondersteunen.

Trefwoorden: gehandicaptensport, topsport, talentdetectie en -identificatie, sport- en bewegingsonderwijs

Inhoudsopgave

Voorwoord	1
Samenvatting	2
1 Inleiding en werkwijze	5
1.1 Achtergrond van het onderzoek	5
1.2 Aanleiding van het onderzoek	5
1.3 Doelgroep bepaling	6
1.4 Doel- en vraagstelling van het onderzoek	7
1.5 Leeswijzer	7
2 Theoretisch kader	8
2.1 Inleiding	8
2.2 Topsportklimaat	8
2.3 Topsportbeleid	9
2.3.1 Het Nederlandse topsportbeleid	10
2.3.2 Beleid gehandicapten(top)sport	10
2.4 Beïnvloedbare factoren	11
2.4.1 De beleidsmiddelen (input)	11
2.4.2 De beleidsactiviteiten (throughput)	11
2.5 Talentdetectie en -identificatie	12
2.5.1 “Pursuit of excellence”	12
2.5.2 Model voor talentdetectie en -identificatie	13
2.5.3 Zonder breedtesport geen topsport?	14
2.6 Profiel van een Paralympische talentvijver	14
2.6.1 Organisatie gehandicaptensport in Nederland	15
2.6.2 Organisatorische integratie	15
2.6.3 Aantal kinderen met een handicap	16
2.7 Ledenwerving	16
2.7.1 Regulier onderwijs als talenvijver	16
2.7.2 Passend onderwijs	17
2.8 Excellentie in het onderwijs	17
2.8.1 Oog voor talent	17

2.8.2 Combinatiefunctionaris	18
2.9 Internationaal perspectief.....	19
2.9.2 Playground to Podium	19
2.9.2 Physical Education teacher	21
2.10 Conclusie.....	22
3 Methode	23
3.1 Het onderzoeksperspectief.....	23
3.2 Onderzoekspopulatie.....	23
3.3 De dataverzameling	25
3.4 De data analyse.....	27
3.4.1 Analyse web enquête	27
3.4.2 Analyse interviews.....	27
3.5 Betrouwbaarheid en validiteit	28
3.5.1 De betrouwbaarheid	28
3.5.2 De externe validiteit.....	28
3.5.3 De interne validiteit.....	28
4 Resultaten	30
4.1 Resultaten web enquête	30
4.2 Resultaten kwalitatief onderzoek.....	33
4.2.1 Hoe vindt talentwerving plaats?	33
4.2.2 Vindplaats Paralympisch talent	34
4.2.3 Ondersteuning talentwerving	35
4.2.4 Organisatie talentwerving.....	36
4.2.5 Kansrijke talentvijver	37
4.3 Actoren in het onderwijs	39
5 Conclusie & discussie	41
5.1 Conclusie.....	41
5.2 Discussie	43
5.3 Aanbevelingen	44
Literatuurlijst	46
Bijlagen.....	49

1. Inleiding en werkwijze

De ambitie van Nederland om qua topsportprestaties blijvend tot de top tien van de wereld te behoren geniet steeds bredere ondersteuning. Niet alleen vanuit de sportwereld zelf, maar ook vanuit de samenleving als geheel (Van Bottenburg, 2009). Voorwaarde om deze ambitie te realiseren is de verdere ontplooiing van een prestatiegericht topsportklimaat.

1.1 Achtergrond van het onderzoek

Veel landen hebben hun investeringen en inspanningen vergroot om een beter topsportklimaat te creëren, zodat zij hun positie op de medaillespiegel kunnen verbeteren. De achterliggende gedachte is dat dit positieve effecten zal hebben op de nationale trots en het internationale prestige (De Bosscher et al. 2007). Het Ministerie van VWS (Volksgezondheid, Welzijn en Sport) hecht belang aan een goed topsportklimaat in Nederland en houdt vast aan de ambitie om Nederland bij de beste tien landen van de internationale sportwereld te laten horen. Daarnaast ondersteunde de toenmalige staatssecretaris Bussemaker het streven van de sport om in een periode van tien jaar in Nederland een sportklimaat op Olympisch niveau te realiseren. Staatssecretaris Bussemaker stelde dat – om de top tien ambitie te verwezenlijken – optimale omstandigheden nodig zijn voor topsporters met en zonder beperkingen en talenten (Tweede Kamer, vergaderjaar 2008–2009, 31 711, nrs. 1–2).

Met de beleidsbrief *“Sport en Bewegen in Olympisch perspectief”* (VWS, 2011) schetst het kabinet de hoofdlijnen van het sport- en beweegbeleid voor de komende kabinetsperiode. Met de brief wordt nadere invulling gegeven aan de Olympische en Paralympische ambitie van Nederland. Een aantal succesvolle programma’s dat is ingezet in de periode 2006-2010 loopt nog door, waaronder de uitgestippelde route omschreven in de beleidsbrief *“De kracht van sport”* (VWS, 2007). In tegenstelling tot de vorige (top)sportnota’s bevat de beleidsbrief *“De kracht van sport”* een specifieke paragraaf over gehandicapten topsport. Staatssecretaris Bussemaker constateerde dat de achterstand van de sportdeelname van mensen met een handicap zeer hardnekkig blijkt te zijn. Hoewel de inspanningen van het Ministerie van VWS zich daardoor vooral richten op de stimulering van een grotere sportdeelname bij mensen met een handicap in de breedtesport wil men sindsdien ook de prestaties van topsporters met een handicap op een hoger niveau brengen.

1.2 Aanleiding van het onderzoek

In de afgelopen decennia is de Paralympische sport uitgegroeid tot een wereld waarin de sportprestaties en niet de handicaps van de sporters centraal staan. Het is sport van hoog niveau. Gingen de minder valide Nederlandse topsporters doorgaans op amateuristische basis door het leven, tegenwoordig is er in toenemende mate sprake van een professioneel uitgevoerd topsportbeleid.

Uit onderzoek (Van Bottenburg, 2008) komt naar voren dat er momenteel aan het topsportklimaat in Nederland weinig ontbreekt. Talentdetectie, talentidentificatie en -

ontwikkeling zijn echter geïdentificeerd als een nog weinig ontwikkelde pijler binnen de valide en minder valide sport in Nederland, die in de toekomst steeds meer bepalend zal zijn voor topsportsucces. Een aantal landen, waaronder Australië en het Verenigd Koninkrijk, anticipeert hier inmiddels op door deze pijler op een grootschalige, systematische en wetenschappelijke wijze te benaderen (De Bosscher et al. 2008). De valide sportwereld heeft inmiddels verschillende goede programma's ter ondersteuning van talentdetectie en -identificatie ontwikkeld, de gehandicaptensport blijft hier echter ver in achter. Verwacht mag worden dat deze situatie, in de verhevigde internationale medaillestrijd, snel zal veranderen. De bijdrage van de Nederlandse gehandicaptensport aan het hoogste internationale podium is namelijk beperkt en dreigt door toenemende concurrentie van andere landen kleiner te worden. Op het gebied van talentdetectie en -identificatie valt nog veel te winnen. Het initiatief om hierin te investeren ligt vooral bij de sportsector.

Het inzetten van topsporters die nu presteren, biedt onvoldoende garantie voor toekomstig succes. Door het stijgende topsportniveau en de toenemende internationale concurrentie wordt verwacht dat het aantal trainingsuren dat nodig is om de sport top te bereiken, zal toenemen. Vroege talentherkenning wordt daardoor steeds belangrijker om sportsuccessen te kunnen blijven boeken (SCP, 2006). De komende jaren wil NOC*NSF zich samen met de sportbonden onder andere focussen op het vergroten van de instroom van talentvolle Paralympische sporters.

1.3 Doelgroep bepaling

De afgelopen jaren hebben veel sportbonden de verantwoordelijkheid gekregen voor een Paralympische topsportprogramma. De sportbonden zijn hierbij onder andere verantwoordelijk voor de ontwikkeling en uitvoering van activiteiten en materialen, die de instroom van tieners en volwassenen bevorderen die kansrijk zijn voor deelname aan Paralympische zomer- en/of winterspelen.

Talentdetectie, talentidentificatie en -ontwikkeling zijn lange tijd gezien als processen die voor iedere tak van sport automatisch van onderaf tot stand komen. Het scouten van potentiële sporttalenten gebeurt in Nederland vooral via sportverenigingen en sportbonden. Uit onderzoek blijkt dat er op dit moment geen talentherkenning plaatsvindt buiten de sportverenigingen, bijvoorbeeld op scholen (Van Bottenburg, 2008). Dit onderzoek speelt in op de huidige positie van de Nederlandse gehandicapten(top)sport en het belang van talentdetectie en -identificatie door zich te focussen op Paralympisch talent bij jongeren met een lichamelijke beperking. Middels de resultaten van het onderzoek wordt een advies geformuleerd ten aanzien van het detecteren en identificeren van jong potentieel Paralympisch talent.

1.4 Doel- en vraagstelling van het onderzoek

De doelstelling van het onderzoek is om inzicht te krijgen in de huidige stand van zaken wat betreft de detectie en de identificatie van Paralympisch talent om tot een passend advies voor de toekomst te komen. Met meer inzicht in de ervaringen, knelpunten, wensen en behoeften kunnen sportbonden in de toekomst beter geïnformeerd en ondersteund worden. Dit alles om een succesvolle talentinstroom binnen de Paralympische gehandicaptensport blijvend te bevorderen. Om de beschreven doelstelling te realiseren, staat in dit onderzoek de volgende vraagstelling centraal:

Wat is de stand van zaken met betrekking tot het proces van de talentdetectie en -identificatie van de Paralympische sporters binnen reguliere sportbonden, welke (f)actoren zijn op dit proces van invloed en kunnen het succes van de instroom van Paralympische talent bevorderen?

Om bovenstaande vraagstelling te kunnen beantwoorden is een drieledig onderzoek uitgevoerd. Voorafgaand aan een web enquête en interviews is deskresearch verricht naar eerder onderzoek op het gebied van de Paralympische (top)sport, Paralympisch talent en in het bijzonder de Nederlandse praktijk ervan. Daarnaast is middels benchmarking gekeken naar een succesvol gebleken strategie in Engeland, genaamd Playground to Podium.

1.5 Leeswijzer

Het rapport is als volgt opgebouwd. In hoofdstuk twee geven acht paragrafen een weergave van de bevindingen van het deskresearch. Allereerst komt het huidige topsportklimaat in Nederland aan bod met een beschrijving van beïnvloedbare pijlers, waaronder talentidentificatie binnen (gehandicapten)topsport. Vervolgens komt de organisatie van gehandicapten sport aan bod waarin tevens wordt gekeken hoeveel mensen in Nederland een handicap hebben en in welke mate zij aan georganiseerde sport deelnemen. Tot slot wordt, middels de resultaten van een afgenomen interview in Engeland, vanuit internationaal perspectief gekeken naar de invloed en mogelijkheden van talentdetectie en -identificatie binnen de gehandicapten sport. Het theoretisch kader wordt afgesloten met een samenvatting van de belangrijkste resultaten voortkomend uit het uitgevoerde deskresearch.

Hoofdstuk drie gaat in op de gebruikte methode(s): de uitvoering van de web enquête en de verschillende afgenomen interviews. Hoofdstuk vier bespreekt de resultaten die naar voren kwamen uit de antwoorden op de vragenlijst die aan de betrokken sportbonden is voorgelegd. Tevens worden de belangrijkste resultaten van de face-to-face interviews met de betrokken (Paralympische) sportbonden en vakleerkrachten in het regulier basisonderwijs besproken. Het rapport sluit af met een concluderend hoofdstuk. Hoofdstuk vijf besteedt aandacht aan de beantwoording van de vraagstelling en formuleert op basis hiervan enkele discussiepunten en aanbevelingen voor de toekomst.

2. Theoretisch kader

Binnen dit onderzoek staat de detectie en identificatie van Paralympisch talent in Nederland centraal. Hierbij wordt ingegaan op de knelpunten die de combinatie van topsport en mensen met een lichamelijke handicap oplevert, de mogelijkheden die er volgens de verschillende actoren zijn om deze combinatie te optimaliseren, de betekenissen die daarbij aan topsport en Paralympisch talent worden toegekend en de talentvijvers die daarmee zijn verbonden.

2.1 Inleiding

Om het spanningsveld rondom talentidentificatie binnen de Paralympische topsport te begrijpen is het goed om breed te kijken. In wetenschappelijk opzicht is het interessant te kijken naar de toenemende waarde van topsport in onze samenleving, de achterstand die de gehandicaptensport momenteel heeft en de betekenis hiervan voor de combinatie met de (internationale) topsport. Daarmee sluit het onderzoek aan op wetenschappelijke literatuur over (1) de algemene invloed van het topsportbeleid op het topsportklimaat en (2) de problematiek die samenhangt met het vinden van Paralympisch talent.

Ten eerste zal in dit hoofdstuk worden beschreven welke factoren invloed hebben op het topsportklimaat van een land (paragraaf 2.2) en welke invloed het Nederlandse topsportbeleid heeft op de detectie en identificatie van Paralympisch talent (paragraaf 2.3). Vervolgens zal vanaf paragraaf 2.4 een verdiepingsslag worden gemaakt op beïnvloedbare factoren rondom Paralympische talent. Het theoretische kader wordt afgesloten met een blik over de Nederlandse grens en een samenvatting van de belangrijkste resultaten.

2.2 Topsportklimaat

Sinds 1994 voert de Nederlandse Rijksoverheid gericht (politiek) topsportbeleid met als doel het topsportklimaat in Nederland te optimaliseren. Door middel van het optimaliseren van het topsportklimaat en de topsportprestaties streeft de overheid naar een maatschappelijk belang. Volgens de Nota Tijd voor Sport (2005) van het ministerie van VWS staat topsport symbool voor ambities, stimuleert het saamhorigheidsgevoel, brengt mensen letterlijk en figuurlijk in beweging, geldt voor bron van ontspanning en bevordert het Nederlandse imago in binnen- en buitenland.

Een goed topsportklimaat is niet hetzelfde als een goed topsportbeleid. Bij de topsportklimaatmetingen van Van Bottenburg is het topsportklimaat gedefinieerd als: *“de gewogen gesteldheid van de beïnvloedbare maatschappelijke en sport organisatorische omgeving die de omstandigheden bepaalt waarin sporters zich tot topsporters kunnen ontwikkelen en prestaties kunnen blijven leveren op het aangegeven hoogste niveau in hun tak van sport (Van Bottenburg 2000 in Van Bottenburg 2009, p. 13).”*

De ontwikkeling van sporter tot Paralympische topsporter en het al dan niet (blijven) behalen van topprestaties is afhankelijk van vele factoren. Deze factoren kunnen worden gesitueerd op drie niveaus (Knop en De Bosscher, 2002), te weten:

- *Het macro niveau van de socio-economische en culturele context:* hierbij gaat het om de maatschappelijke, economische, culturele en fysieke omgeving. Voorbeeldfactoren zijn de bevolkingsomvang, economische welvaart, geografische ligging en klimatologische omstandigheden van een land;
- *Het meso niveau van het beleid en de politiek:* dit zijn de factoren die topsportprestaties kunnen beïnvloeden door gerichte initiatieven en investeringen;
- *Het microniveau van de topsporter en zijn omgeving:* hierbij gaat het om genetisch vastgelegde eigenschappen van de sporter, maar ook om zijn omgeving zoals zijn familie, onderwijsinstelling, leerkrachten en coach.

De drie niveaus kunnen niet van elkaar gescheiden worden. Er is een soort hiërarchie tussen de niveaus waarbij de factoren op macroniveau invloed hebben op het mesoniveau en deze vervolgens invloed hebben op de sporter en zijn omgeving (het microniveau). 58% van de verschillen in het topsportsucces tussen afzonderlijke landen kan worden verklaard op grond van macrofactoren, in het bijzonder het bruto binnenlands product (28,2%), de bevolkingsomvang (23,1%) en het communisme in een land (6,6%) (Bosscher 2007 in Van Bottenburg 2009). Deze macrofactoren vallen echter grotendeels of geheel buiten de invloed van het topsportbeleid. Tegelijkertijd biedt een gunstig klimaat geen garantie voor succes, gegeven de individuele- en wedstrijdafhankelijke factoren die uiteindelijk beslissend zijn voor winst of verlies (Van Bottenburg, 2008). Het zijn de factoren op mesoniveau die door beleid kunnen worden beïnvloed. De beïnvloedbare factoren van het topsportbeleid die bepalend zijn voor de kans op internationaal topsportsucces zijn voor dit onderzoek van belang. De volgende paragraaf gaat in op het huidige topsportbeleid in Nederland.

2.3 Topsportbeleid

In overeenstemming met het onderzoek van Van Bottenburg, Oldenboom & De Knop (2003) wordt onder een topsportbeleid verstaan: *“Het beleid dat gericht is op buitengewoon getalenteerde sporters en topsportondersteunende organisaties met als doel om omstandigheden te creëren waardoor de bedoelde sporters in staat worden gesteld om hun talenten verder te ontplooien, hun maatschappelijke positie veilig te stellen en daarmee tevens de maatschappelijke waarde van prestaties te vergroten”* (Van Bottenburg et al., 2003, p. 8).

In Nederland geldt een gemengd sportbeleid van de overheid (rijk, provincies en gemeenten) en particuliere organisaties (NOC*NSF, sportbonden en sportverenigingen). Sportbonden zijn hierbij de eerstverantwoordelijke organisaties voor de uitvoering van topsportprogramma's. NOC*NSF voert het programma management uit. Door een toegenomen internationale belangstelling die de gehandicapten topsport de afgelopen jaren heeft gekregen is de plaats van topsport in de samenleving sterk gewijzigd, evenals de

omstandigheden waaronder de topsport plaatsvindt. Het prestatieniveau en de concurrentiestrijd zijn sterk toegenomen. *“Door de toegenomen vereisten wordt het internationaal steeds moeilijker om zich te onderscheiden van concurrerende landen. Niets kan meer aan het lot worden overgelaten en een efficiënt en effectief beleid wordt in deze context steeds belangrijker* (Knop en de Bosscher, 2002, p. 25).”

Uit internationaal onderzoek blijkt dat topsportsucces maakbaar, of in ieder geval beïnvloedbaar, is door het topsportbeleid. Investeren in topsport is in Nederland en vele andere landen de normaalste zaak van de wereld. In de sportliteratuur wordt zelfs gesproken van een *“global sporting arms race”*. Er is een concurrentiestrijd ontstaan die de landen stimuleert een systematischer en strategischer sportbeleid uit te voeren om zich in de medaillewedloop van andere landen te onderscheiden. De achterliggende gedachte is dat dit positieve effecten zal hebben op de nationale trots en het internationale imago (De Bosscher et al., 2008).

2.3.1 Het Nederlandse topsportbeleid

Richtte de rijksoverheid zich eind jaren zeventig nog op het scheppen van voorwaarden zodat de topsporter zich in volle vrijheid en naar eigen aanleg kon ontplooien, in 2005 verklaarde het toenmalige kabinet de sportsector te steunen in de ambitie om Nederland te laten horen bij de beste tien landen ter wereld. Werd topsport destijds nog vooral gezien als een hobby en individuele ontplooiingsmogelijkheid, tegenwoordig geldt de beoefening van topsport als een primaire tijdsbesteding, te vergelijken met een volledige baan en een zaak van nationaal belang. Benadrukte de rijksoverheid eind jaren zeventig nog dat het bevorderen van topsport op geen enkele manier moest worden gezien als een poging om het nationaal prestige op te vijzelen, tegenwoordig legitimeert het kabinet de toenemende investeringen juist door te wijzen op de (veronderstelde) bijdrage van topsport aan de nationale trots en internationale uitstraling (Van Bottenburg, 2008).

Gezien de focus op Paralympisch talent binnen dit onderzoek is het besluit van staatssecretaris Bussemaker uit 2007, om het topsportprogramma te intensiveren, interessant. Daarmee wilde zij onder andere bereiken dat het aantal Nederlandse talenten – met en zonder handicap – dat uitzicht heeft op de internationale top en/of die top ook daadwerkelijk bereikt gegroeid is ten opzichte van 2007. De spreuk *“algemeen wat kan en speciaal waar het per se nodig is”*, zoals benoemd in de eerste sportnota van 1996, lijkt sindsdien kenmerkend voor het door het Ministerie van VWS en de sportsector gevoerde beleid voor de gehandicapten-(top)sport.

2.3.2 Beleid gehandicapten(top)sport

Wat voor topsporters zonder handicap geldt, geldt voor de topsporters met een handicap evenzo: de wens om het hoogst mogelijke niveau te behalen. Zowel door het ministerie van VWS als door NOC*NSF wordt een inclusief beleid gevoerd ten aanzien van de topsport. De voorzieningen, programma's (zoals de impuls voor het excelleren van talenten) en faciliteiten die beschikbaar zijn (gekomen) voor topsporters staan zowel open voor de valide

als de minder valide topsporters. In vrijwel alle sportnota's wordt daarbij wel de kanttekening geplaatst dat in het topsportbeleid rekening moet worden gehouden met de afwijkende ontwikkelingsfase die de gehandicaptensport inneemt ten opzichte van de valide topsport (Breedveld, 2008). Vanwege deze afwijkende ontwikkelingsfase staat de bijdrage van de Nederlandse gehandicaptensport op het hoogste internationale podium onder druk (Breedveld, 2008). Vergeleken met de valide topsport staat de gehandicapten(top)sport in Nederland nog in de kinderschoenen. Keuzes moeten worden gemaakt en initiatieven dienen ontplooid te worden op het gebied van het topsportbeleid om deze druk te ontlopen en de ambities waar te maken. Het niveau van de gehandicapten(top)sport vereist een steeds professionelere benadering.

2.4 Beïnvloedbare factoren

Bij de analyse van de keuzes die Nederland heeft gemaakt en de ontwikkelingen die zich hebben voorgedaan in het topsportklimaat en -beleid wordt er in de Rapportage Sport 2006 en 2008 gebruik gemaakt van het SPLISS- en MAPE-model. Het SPLISS-model onderscheidt negen pijlers van het topsportbeleid die bepalend zijn voor de kans op internationaal topsportsucces (De Bosscher et al., 2007). De beleidsinspanningen om deze pijlers te beïnvloeden en de resultaten hiervan worden volgens het mape-model geanalyseerd door een onderscheid te maken tussen beleidsmiddelen (input), beleidsactiviteiten (throughput), beleidsprestaties (output) en beleidseffecten (outcome) en deze op elkaar te betrekken. Om in de toekomst de internationale concurrentiepositie en achterliggende beleidsambities en -doelstellingen te behalen wordt er binnen dit onderzoeksrapport gekeken naar de huidige input en throughput ten aanzien van de gehandicaptensport.

2.4.1 De beleidsmiddelen (input)

Bij het in kaart brengen van de middelen wordt onderscheid gemaakt tussen collectieve middelen en overige middelen. Onder de collectieve middelen rekenen we de gelden vanuit de rijksoverheid, het Fonds voor de topsporter en De Lotto die naar de topsport vloeien. Naast de collectieve middelen maakt de sportsector gebruik van overige middelen, deze bestaan uit gelden vanuit het bedrijfsleven en de media door middel van sponsoring en tv-gelden. Tevens behoren ledenbijdragen van sportverenigingen aan de sportbonden hiertoe. Om het topsportbeleid voor gehandicapten te optimaliseren richt NOC*NSF een specifiek programma in om extra kracht en aandacht aan het inclusief denken te kunnen geven. Het bestaande budget voor gehandicaptensport (€ 2 miljoen per jaar) wordt verhoogd met € 0,5 miljoen per jaar. Door gerichte initiatieven en investeringen wil men de succesbepalende factoren ten aanzien van de gehandicapten topsport beïnvloeden (Stuiveling en de Brauw, 2008).

2.4.2 De beleidsactiviteiten (throughput)

Uit empirisch onderzoek blijkt dat er meer dan 100 succesbepalende factoren zijn die het topsportbeleid kunnen beïnvloeden. In het SPLISS-model (De Bosscher et al., 2008) zijn deze

beleidsmatig te beïnvloeden factoren gegroepeerd en teruggebracht tot negen prestatie-bepalende pijlers, te weten:

1. organisatie/structuur van het topsportbeleid;
2. *talentidentificatie en -ontwikkeling*;
3. financiële ondersteuning;
4. trainingsfaciliteiten;
5. coaches en trainers;
6. internationale competitie;
7. wetenschappelijke ondersteuning;
8. financiële ondersteuning;
9. aard en omvang van de sportparticipatie in verenigings- en schoolverband.

Gezien het onderwerp van dit onderzoek zal in de volgende paragraaf pijler 2 – *talentidentificatie en -ontwikkeling* – verder worden besproken. Het onderzoek richt zich op talentdetectie en -identificatie. Talentontwikkeling wordt in dit rapport niet verder onderzocht.

2.5 Talentdetectie en -identificatie

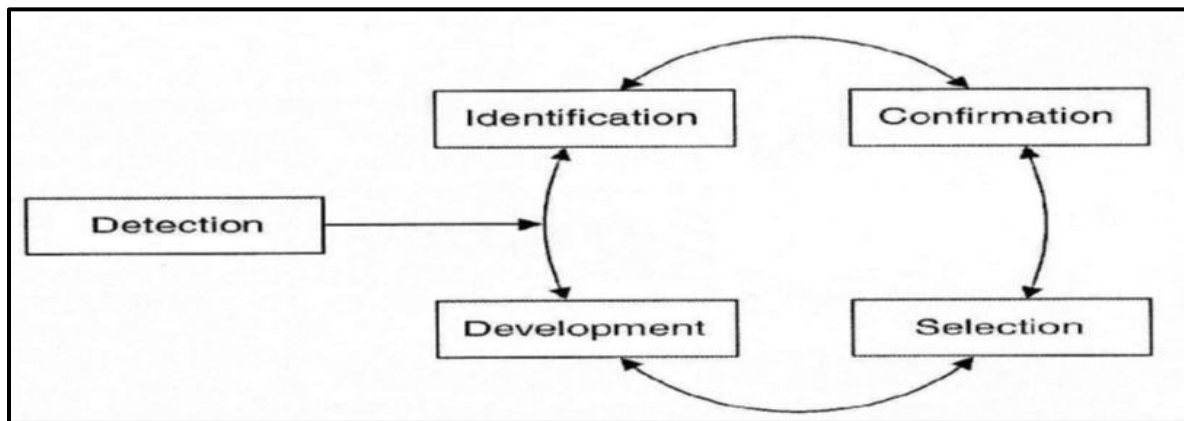
Het detecteren en identificeren van talent en het verbinden van breedte- en topsport kan naar opvatting van het kabinet in Nederland nog veel beter (VWS, 2007). Het kabinet kiest voor een programmatische aanpak die uitgaat van een brede persoonlijke en maatschappelijke identificatie en ontwikkeling van de jeugdige sporters, met en zonder beperking. Het mogelijk maken dat talenten kunnen excelleren op internationaal niveau is zowel in 2008 als 2009 een beleidsonderwerp dat extra aandacht krijgt (Breedveld, 2008).

2.5.1 “Pursuit of excellence”

Het neerzetten van een Olympische of Paralympische topprestatie vraagt enige voorbereiding. Tijdens deze voorbereiding moet het talent van de sporter optimaal ontwikkeld worden. Echter vooraleer het proces van talentontwikkeling gestart kan worden, moeten kinderen eerst een bepaalde sport uitoefenen. Om een sport toe te wijzen aan kinderen kan gebruik gemaakt worden van talentdetectie binnen deze jonge populatie. Volgens Williams en Reilly verwijst talentdetectie naar de ontdekking van potentiële sporters die nog niet betrokken zijn in de sport in kwestie (Williams and Reilly, 2000). Van Den Bosch en de Cocq omschreven talentdetectie als het systematisch en gestructureerd opsporen van sportief talent bij jongeren, vanaf de schoolrijpe leeftijd (Van Den Bosch et al., 2006). Talentdetectie richt zich dus voornamelijk op jonge kinderen en laat deze kinderen doorstromen naar sporten die aansluiten bij hun capaciteiten en interesses.

Wanneer kinderen actief betrokken zijn bij de sport in kwestie, kunnen zij geïdentificeerd worden als “talentvol” door trainers en sportbonden. Het identificeren van talent verwijst, volgens Williams en Reilly, naar het proces waarbij huidige deelnemers worden herkend die het potentieel hebben om elitespelers te worden (Williams en Reilly, 2000). Reilly en Williams (2000) bespreken, in teken van “pursuit of excellence”, enkele belangrijke

sleutelmomenten. Bij de zoektocht naar uitmuntende prestaties speelt het proces van detectie, identificatie, ontwikkeling en selectie een belangrijke rol. Samen met het opstellen van enkele definities voor deze vier sleutelbegrippen, brengen ook zij de verhouding van deze vier begrippen in kaart. Gebaseerd op het model van Reilly, voegde Vaeyens nog een vijfde sleutelbegrip toe aan het model. De term “bevestiging” (confirmation) duidt op de goede prestaties van wedstrijden (Vaeyens et al., 2008). Bevestiging heeft op zijn beurt invloed op de identificatie en de ontwikkeling (zie figuur 1).

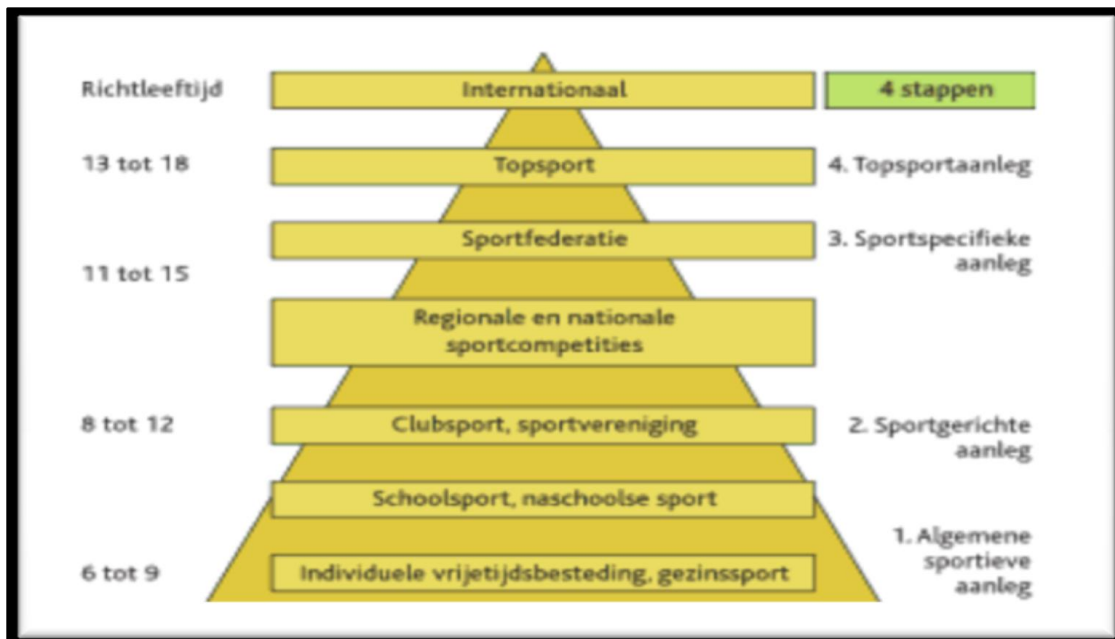

Figuur 1. De sleutelbegrippen volgens Vaeyens (Vaeyens et al., 2008)

Binnen het onderzoek beperk ik mij tot het systematisch en gestructureerd opsporen van sportief talent bij jongeren met een beperking. De focus ligt hierdoor op detectie en identificatie van Paralympisch talent om de talentinstroom te bevorderen.

2.5.2 Model voor talentdetectie en -identificatie

Volgens Van Den Bosch en de Cocq zijn er vier stappen om op een gestructureerde manier talent te detecteren en identificeren (Van de Bosch en de Cocq, 2006). De vier weergegeven stappen worden toegepast in de “topsportpiramide” (zie figuur 2). In de onderste en breedste laag (stap 1) wordt er gezocht naar goede bewegers. Dit zijn de zogenaamde 'allround' kinderen. Als tweede gaat men op zoek naar kinderen die een sportieve aanleg hebben. Dit zijn de kinderen die bijvoorbeeld een goede oog hand coördinatie hebben. Een derde stap is de zoektocht naar sport specifieke aanleg. Sporters die bijvoorbeeld uitblinken op het starten vanaf een startblok voor zwemmen of andere sport specifieke technieken, worden opgespoord. De laatste stap is de selectie van sporters met een aanleg voor topsport. Hierbij moet de techniek al goed beheerst zijn. Sporters die geselecteerd worden, onderscheiden zich op een bepaalde manier tegenover leeftijdsgenoten.

Figuur 2. De topsportpiramide met 4 stappen om talent te structureren (Van Den Bosch en de Cocq, 2006).

In het licht van de instroom van Paralympisch talent is de vierde stap voor dit onderzoek minder relevant: deze is meer op talentselectie gericht en niet zozeer op talentdetectie en -identificatie. Men richtte zich voornamelijk op de eerste twee stappen, namelijk het zoeken naar de betere bewegers en kinderen met een sportieve aanleg. In het kader van dit onderzoek is dit een interessante bron. De topsport heeft de aanwas en ontwikkeling van nieuw talent uit de breedtesport nodig om te kunnen groeien en/of te blijven bestaan.

2.5.3 Zonder breedtesport geen topsport?

De relatie tussen top- en breedtesport is complex. De top halen binnen de valide en minder valide sport is tegenwoordig bijna alleen nog maar mogelijk als sportbeoefening als een primaire tijdsbesteding (dagtaak/werk) wordt gezien. Een opvatting is dat de topsport niet kan bestaan zonder de aanwas en ontwikkeling van nieuw talent binnen verenigingen uit de breedtesport. Omgekeerd heeft de breedtesport behoefte aan topsport vanwege de aantrekkingskracht van topsportprestaties op de jeugd en potentiële sporters. In dit kader wordt wel gesproken over de aanvoerfunctie van breedtesport (kweekvijver) en de aanjaagfunctie van topsport. Met name kinderen en jongeren spiegelen zich aan hun sporthelden (rolmodel). Kortom: breedtesport en topsport kunnen elkaar versterken (Van Bottenburg, 2003).

2.6 Profiel van een “Paralympische talentvijver”

Talentdetectie en -identificatie in Nederland is gebaseerd op het piramidestelsel van de georganiseerde sport (zie figuur 2). Hierbij wordt verondersteld dat er in de vijver van gehandicapte sporters vanzelf enkele talenten komen bovendrijven en dat clubs en trainers deze talenten er uit zullen halen en extra aandacht zullen geven gestimuleerd door het competitie- en selectiesysteem. Maar hoe ziet de gehandicaptensport er in Nederland eigenlijk uit?

2.6.1 Organisatie gehandicaptensport in Nederland

In Nederland werd de gehandicaptensport na verspreiding op verschillende manieren georganiseerd. Oorspronkelijk bestonden er sportbonden voor mensen met een zelfde soort handicap, voor auditief gehandicapten, voor visueel gehandicapten, verstandelijk gehandicapten en invaliden. Daarnaast werden ook binnen sommige sporten aparte bonden opgericht voor mensen met een handicap (Stokvis, 2010). Tijdens de Paralympische Spelen van 2000 in Sydney ondertekenden de besturen van NEBAS, NSG (later samen NebasNsg en inmiddels Gehandicaptensport Nederland) en NOC*NSF een intentieverklaring die moest leiden tot intensivering van de samenwerking tussen de organisaties (Notté e.a., 2011). In de verklaring, die tot stand kwam op initiatief van Margo Vliegthart, de toenmalige staatssecretaris van VWS, werd vastgelegd dat de organisaties gezamenlijk verantwoordelijkheid wilden nemen om de sport voor mensen met een handicap zoveel mogelijk te organiseren vanuit reguliere kaders binnen de georganiseerde sport. De ondertekening was een aanzet tot de overdracht van de sportbondfunctie van Gehandicaptensport Nederland naar de reguliere sportbonden (Notté e.a., 2011). Het project genaamd Organisatorische Integratie was hiermee geboren.

2.6.2 Organisatorische Integratie

Het plan van aanpak definieerde het begrip Organisatorische Integratie als het proces waarmee sport voor mensen met een beperking inbedding zou krijgen binnen de reguliere sport. Sportbonden zouden aldus verantwoordelijk worden voor alle doelgroepen die de betreffende tak van sport beoefenen, van breedtesport tot topsport. Eind 2010 is het project van Organisatorische Integratie definitief afgesloten. Drieënveertig reguliere sportbonden dragen nu verantwoordelijkheid voor de gehandicaptensport in hun eigen sporttak. Voor een aantal sporttakken blijft Gehandicaptensport Nederland de sportbondfunctie vervullen, te weten: boccia, goalball, ID-voetbal (alleen topsport), rolstoelrugby, showdown, sledgehockey, fitness en koersbal.

Uit onderzoek in 2006 naar het proces van Organisatorische Integratie bleek dat destijds slechts een beperkt aantal bonden in het eindstadium van Organisatorische Integratie was beland. Opvallend was, dat verscheidene bonden die in 2002 een intentieverklaring hadden ondertekend, in 2006 nog aangaven gehandicapte sporters niet als doelgroep te zien. Als één van de vele aandachtsterreinen was het een thema dat makkelijk geschrapt werd bij reorganisaties en bezuinigingen. Bij implementatie bleek er vaak weinig draagvlak te bestaan. De (overheids)subsidies die bonden ontvingen voor het project, kenden geen prestatieafspraken. De bonden sprongen hierdoor vrijblijvend om met hun beleidsinspanningen (Janssens & Van den Heuvel, 2006). Het leek erop dat Organisatorische Integratie weinig structurele aandacht en betrokkenheid kreeg in het beleidstraject van de sportbonden. Een belangrijke reden voor de lage prioriteitstelling was dat de vijver van het aantal gehandicapte sporters klein was (Janssens & Van den Heuvel, 2006).

2.6.3 Aantal kinderen met een handicap

Er is niet met zekerheid vast te stellen hoeveel mensen een handicap hebben en wat de omvang van de verschillende subcategorieën is. Een reden hiervoor is dat er geen centrale registratie plaatsvindt van mensen met een handicap in al hun verscheidenheid. Een belangrijke bron voor het schatten van de omvang van de groep lichamelijk gehandicapten is het *Aanvullend Voorzieningengebruik Onderzoek* (AVO) van het SCP. Gezien de focus op jong Paralympisch talent is het voor het onderzoek van belang om te kijken naar het aantal kinderen met een lichamelijke handicap. Kinderen met een handicap zijn een specifieke groep binnen de totale groep mensen met een handicap. Omdat zij in absolute aantallen slechts een geringe groep vormen, komen zij in de statistieken niet goed naar voren. Op basis van de AVO's (De Klerk, 2007) is het aantal kinderen tussen 6 en 19 jaar met een lichte motorische handicap geschat op 98.000 en met een matige of ernstige motorische handicap op 74.000. Omgerekend heeft 2,7 procent van de Nederlandse kinderen tussen 6 en 19 jaar een matige of ernstige motorische beperking.

Gegevens over deelname aan sport en beweging door gehandicapten in Nederland zijn beperkt voorhanden. Dit hangt samen met het feit dat er geen centrale registratie plaatsvindt van mensen met een handicap en dat het om een minderheidsgroepering gaat die zeer gevarieerd van samenstelling is en relatief moeilijk bereikbaar. Uit de geanalyseerde AVO- en NPCG-data blijkt dat de sportdeelname van mensen met een lichamelijke handicap lager ligt dan die van mensen zonder handicap (Van Lindert, De Jong & Van den Dool, 2008). Sporters zonder handicap zijn vaker lid van een sportvereniging (53%) dan licht gehandicapten (35%) en matig of ernstig gehandicapten (29%).

2.7 Ledenwerving

Uit onderzoek blijkt dat sportbonden onvoldoende vraag ervaren naar gehandicaptensport, en zij wensen ondersteuning bij het werven van sporters. Het blijkt dikwijls lastig om in een regio voldoende mensen met een vergelijkbare handicap en identieke sportwens te lokaliseren en aan te trekken. Onvoldoende sporters is het grootste en meest genoemde knelpunt van de bonden, het werven van nieuwe sporters hun belangrijkste doelstelling. Uit hetzelfde onderzoek blijkt dat veel bonden het regulier onderwijs noemen als mogelijke vindplaats voor de doelgroep. Het gaat hier om kinderen met een handicap die met een 'rugzakje' naar het regulier onderwijs gaan. Vooral sportbonden met een (Paralympisch) sportprogramma interesseren zich voor hen, omdat kinderen in het regulier onderwijs cognitief sterk zijn en hierdoor goed trainbaar voor de topsport. Echter heeft geen enkele sportbond hier vooralsnog een weg voor gevonden (Notté et al., 2011).

2.7.1 Regulier onderwijs als talentvijver

Alle leerlingen hebben recht op onderwijs. Er is een groep leerlingen voor wie het regulier onderwijs niet toereikend is, de zogenaamde "zorgleerlingen". Zij hebben een indicatie voor het speciaal onderwijs maar zitten op reguliere scholen in het primair en voortgezet onderwijs, die de extra zorg gefinancierd krijgen via de leerlinggebonden financiering (ook

wel aangeduid als de “rugzak”). Daarnaast zijn er leerlingen die niet zijn geïndiceerd, maar wel extra zorg nodig hebben. Deze verblijven in het regulier onderwijs (Minne et. al., 2009).

Hoe groot de groep leerlingen is die meer zorg en aandacht nodig heeft dan het regulier onderwijs kan bieden, is niet exact vast te stellen. Dit komt doordat een deel van deze leerlingen binnen het regulier onderwijs verblijft en nergens als “zorgleerling” wordt geregistreerd. De Inspectie van het Onderwijs heeft berekend dat in het basisonderwijs minimaal 10% van de totale leerlingenpopulatie extra zorg nodig heeft. Dit zijn ruim 150 000 leerlingen (Inspectie van het Onderwijs, 2009a). Het percentage zorgleerlingen in het voortgezet onderwijs is hoger dan in het primair onderwijs. Volgens de Inspectie van het onderwijs heeft minimaal 17% van de leerlingen in het voortgezet onderwijs extra zorg nodig. Ook dit zijn ruim 150 000 leerlingen (Inspectie van het Onderwijs, 2009a). Alleen van het deel van de leerlingen dat wordt geïndiceerd is het aantal bekend. Verder werden in 2008 bijna 19 000 leerlingen ambulant begeleid. In het voortgezet onderwijs betrof dit 17 000 leerlingen. Dit zijn de leerlingen die met een “rugzak” in het regulier onderwijs verblijven.

2.7.2 Passend onderwijs

De afgelopen jaren is het aantal leerlingen dat met een “rugzakje” op een reguliere school in het primair en voortgezet onderwijs verblijft sterk toegenomen (OCW, 2009a). In 2005 heeft het kabinet de keuze gemaakt om op scholen ‘Passend Onderwijs’ in te gaan voeren. De kern van Passend Onderwijs is het uitbreiden van de kansen op de beste ontwikkeling voor ieder kind. Het gaat om het leveren van maatwerk in het onderwijs voor zowel kinderen die extra zorg nodig hebben als ook voor de kinderen die zonder extra zorgondersteuning onderwijs volgen. In november 2009 (Ministerie van Onderwijs) is er namens de staatssecretaris OCW en de minister voor Jeugd en Gezin een notitie verstuurd aan de Tweede Kamer over de ‘nieuwe koers voor passend onderwijs’. Hierin wordt gesteld dat er een ommekeer nodig is in het denken over Passend Onderwijs. De talenten van veel kinderen blijven nu ongebruikt omdat er geen passend onderwijs voor ze is.

2.8 Excellentie in het onderwijs

De laatste jaren krijgt excellentie steeds meer aandacht. Het is een thema dat in de kwaliteitsagenda’s van alle onderwijssectoren is opgenomen. Niet alleen moet iedereen een bepaald basisoniveau halen, maar die kinderen die over grote talenten beschikken moeten de kans krijgen om werkelijk te kunnen excelleren. Het gaat hierbij in eerste instantie om excellentie op cognitief vlak, maar ook excellentie op sportief vlak heeft beleidsmatig de aandacht (*OnderwijsBewijs.nl*).

2.8.1 Oog voor talent

Tot op heden is er echter slechts weinig onderzoek gedaan naar talent in het sport- en bewegingsonderwijs (SBO). Met de Nederlandse Olympische en Paralympische ambities en een toenemende aandacht voor excellentie in het onderwijs liggen er goede mogelijkheden om de rol van de docent SBO in het herkennen van talent te versterken (Platvoet, 2010).

Volgens Platvoet et al (2010) zijn vakleerkrachten SBO de meest geschikte professionals om sport- en bewegingsvaardigheden op jonge leeftijd bij leerlingen aan te leren en om de aanwezigheid van talent op sportief vlak bij leerlingen vast te stellen. Ten eerste omdat in principe elk kind in Nederland SBO volgt. Door gebruik te maken van SBO kunnen alle kinderen in Nederland worden bereikt. Ten tweede omdat het talentontwikkelingsproces een langlopend proces is. Een sterke intrinsieke motivatie is essentieel om het proces succesvol te doorlopen en te blijven investeren in de eigen ontwikkeling. Een taakgericht leerklimaat, waarin niet het beter presteren dan anderen maar het maximale halen uit de eigen mogelijkheden centraal staat, is essentieel voor een succesvolle talentontwikkeling. Een vakdocent is door zijn pedagogische en motivationele kwaliteiten in staat om zowel een uitdagend en taakgericht leerklimaat te creëren als de motivatie van leerlingen over de tijd heen in kaart te brengen.

De kwaliteiten van de SBO-docent ten aanzien van basis motorische vaardigheden (o.a. rennen, springen, draaien, rollen, balanceren) vormen een derde reden waarom de vakdocent een belangrijke rol zou kunnen spelen in het herkennen van de sportmogelijkheden van een kind. Het is aannemelijk te veronderstellen dat zonder uitstekende basis motorische vaardigheden een carrière als topsporter minder kans van slagen heeft (Abbot et al, 2002). De vakdocent SBO is een geschikte professional om deze vaardigheden op jonge leeftijd bij leerlingen aan te leren en om de beheersing ervan bij leerlingen vast te stellen (Platvoet, 2010). Uit onderzoek blijkt verder dat een positieve opgedane ervaring tijdens de lessen SBO kan leiden tot empowerment op vele aspecten van een kind met een beperking (Brittain, 2004). Volgens Brittain dragen positieve ervaringen met het SBO binnen het regulier onderwijs bij aan een lange termijn effect ten aanzien van sportdeelname en zodoende mogelijk ook aan een sterker Paralympisch team in de toekomst.

2.8.2 Combinatiefunctionaris

De aanwezigheid van een vakleerkracht lichamelijke opvoeding binnen het onderwijs lijkt noodzakelijk voor het geven van kwalitatief goed bewegingsonderwijs en het realiseren van na- en buitenschools sportaanbod in samenwerking met lokale sportaanbieders. Uit een peiling van CITO (2008) blijkt dat in 2008 op 60 % van de scholen voor primair onderwijs het bewegingsonderwijs (deels) werd gegeven door een vakleerkracht. Op de scholen waar geen vakleerkracht in dienst is brengt de combinatiefunctionaris eventueel uitkomst. Combinatiefunctionarissen zijn professionals die deels werkzaam zijn in het onderwijs, en deels in de sport of in de cultuur. Op deze wijze wordt er ook aan de samenwerking tussen school en sport een structurele impuls gegeven. De impuls komt rechtstreeks ten goede aan de sport- en beweegactiviteiten op lokaal niveau maar ook vormen combinatiefunctionarissen de levende bruggen tussen de twee werelden van het onderwijs en de sport. Voortbouwend op de huidige impuls brede scholen, sport en cultuur investeert het ministerie van VWS (2011) in zogenaamde sportbuurtcoaches. Sportbuurtcoaches bieden een verbrede inzet om gemeenten te ondersteunen in het creëren

van voldoende sport- en beweegaanbod. Met de uitbreiding en verbreding van de huidige impuls wil minister Schippers bereiken dat meer mensen kunnen sporten en bewegen in de buurt, sportverenigingen versterkt worden en er een verbinding wordt gelegd tussen sport en andere sectoren zoals onderwijs en de zorg. Met de uitbreiding van de impuls kunnen vanaf 2013, 2.900 fte (dit is inclusief de huidige combinatiefuncties) gerealiseerd worden.

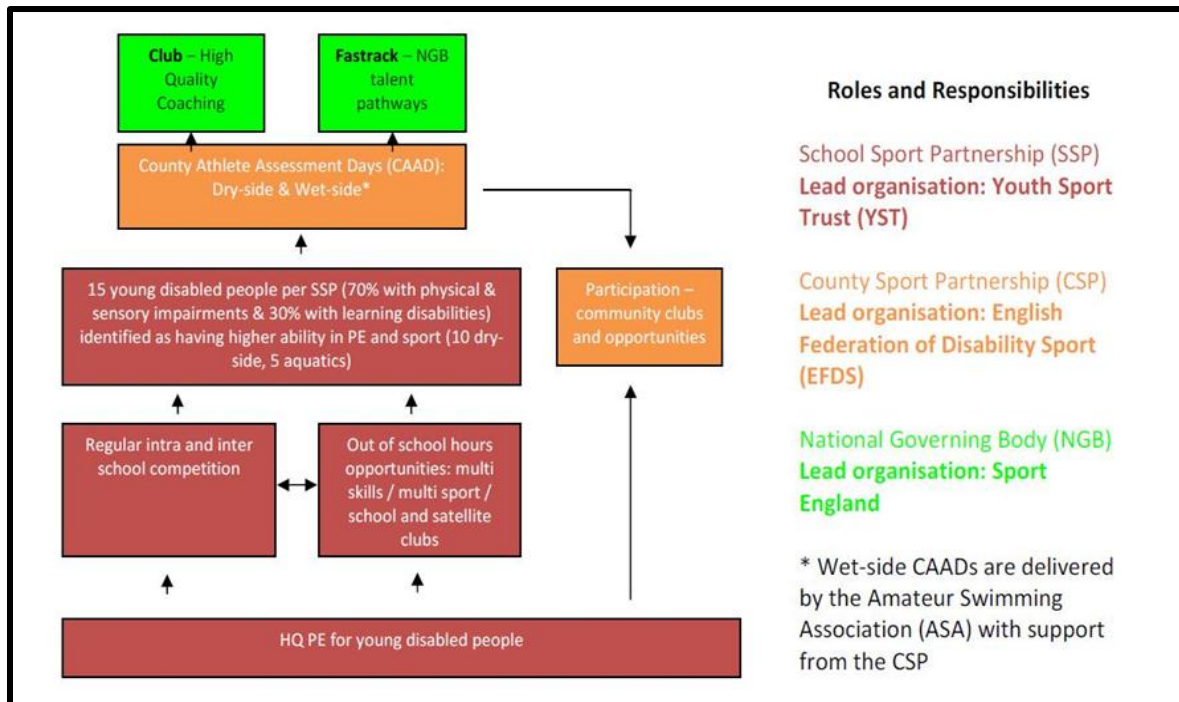
2.9 Internationaal perspectief

Topsport speelt zich af in een internationale context. Dit hoofdstuk wordt dan ook afgesloten met een blik over de grens. Doel van deze paragraaf is niet om het Nederlands topsportklimaat te plaatsen naast dat van zoveel mogelijk landen, maar om leereffecten te bewerkstelligen op grond van een gerichte vergelijking met (op onderdelen) een beter presterend land middels benchmarking.

Middels deskresearch stuitte ik op de strategie, Playground to Podium (P2P). Een strategie bedoeld om de instroom van Paralympisch talent in Engeland te vergroten. Om meer over deze strategie te weten heb ik een interview afgenomen in Londen. De respondent, genaamd Nick Heyworth, is werkzaam als manager binnen ParasportGB. Er is geen literatuur beschikbaar gerelateerd aan P2P, waardoor de verkregen data van het interview onderdeel uitmaakt van het theoretisch kader. In de volgende paragrafen zet ik de belangrijkste resultaten uiteen.

2.9.1 Playground to Podium

Groot-Brittannië lijkt de beste verzameling van Paralympisch talent identificatie initiatieven te hebben op dit moment. Dit is waarschijnlijk een gevolg van het gastheerschap voor de Olympische en Paralympische Spelen van 2012. Met de druk om beter te presteren dan de rest van de wereld hebben ParalympicsGB en haar partners verschillende innovatieve en effectieve methoden opgezet voor het detecteren, identificeren en ontwikkelen van talent. Een succesvol gebleken strategie is het Playground to Podium project waarin talentdetectie plaatsvindt tijdens de lessen sport- en bewegingsonderwijs in secondary schools. Playground to Podium is een initiatief van ParasportGB. ParasportGB is een organisatie opgezet door een gezamenlijk initiatief van de "British Paralympic Association" (BPA) en Deloitte. ParasportGB wil het voor de leden van het publieke sector makkelijker maken om aandacht te besteden aan gehandicaptensport door het verstrekken van informatie over gehandicaptensport en sportieve mogelijkheden in de lokale gebieden. Het uiteindelijke doel van het P2P is het vergroten van de breedtesport en het leveren van toekomstige Paralympische atleten (Parasport, nd). Om de rollen en verantwoordelijkheden van de bijbehorende organisatoren duidelijk te maken, heeft Parasport onderstaand model ontwikkeld (zie figuur 3).

Figuur 3. The Playground to Podium Delivery Model (Parasport, n.d.)

De focus ligt op kinderen met een beperking binnen de reguliere “secondary schools” (leeftijd 11–18 jaar). Men heeft bewust gekozen voor het regulier onderwijs omdat er in Engeland sprake is van inclusief onderwijs en er zodoende veel kinderen met een beperking te vinden zijn. De kinderen in het regulier onderwijs hebben bovendien een minder ernstige beperking dan de kinderen in het speciaal onderwijs en zijn daardoor interessant met het oog op de Paralympics. “From a Paralympic point of view it’s about making sure that we have not only our Boccia future players with a severe impairment, but athletes from the most minimum impairment till the most severe impairment”. (Nick Heyworth). De keuze voor “secondary schools” is gebaseerd op de schoolsportstructuur in Engeland. Britse secondary schools bieden namelijk naschoolse sport activiteiten en competities aan.

Om er voor te zorgen dat kinderen ongeacht de ernst van de lichamelijke beperking kunnen deelnemen aan sport heeft men er in Engeland voor gekozen om zich te focussen op zes Paralympische sporten, te weten: boccia, rolstoelbasketbal, atletiek, zwemmen, voetbal en tafeltennis. Ongeacht de ernst van de beperking kan een kind deelnemen aan één van deze sporten. Zodoende bereiken ze ieder kind met een lichamelijke beperking. Daarnaast hebben ze gekeken naar sporten die in Engeland een nationale clubstructuur hebben. De kinderen moeten kunnen deelnemen aan sport en al doende leren wat winnen en verliezen is. Nick Heyworth verantwoordt de gemaakte keuze bovendien als volgt: “They’re not the biggest sports, but everybody has got to participate! So it has no use choosing the smaller sports where there is no club structure. You need somebody to start and stay in sport, you don’t want to disappoint them.”

2.9.2 *Physical Education teacher*

Binnen Playground to Podium is er een belangrijke rol weggelegd voor de Physical Education (PE) teacher. In Engeland detecteren PE teachers zowel valide als minder valide kinderen tijdens de lessen sport- en bewegingsonderwijs op de aanwezigheid van talent. Ieder schooljaar neemt de PE teacher een aantal sporttesten af waarin verschillende fysieke en cognitieve aspecten van de kinderen worden gemeten. De kinderen, met een lichamelijke beperking, die goed scoren op de test worden doorverwezen naar een zogeheten “*County Athlete Assessment Day*”. Op een afgesproken sportlocatie in de “county” komen de kinderen met de hoogste scores bij elkaar om onder toezicht oog van een bondscoach deel te nemen aan één van zes sporten behorend tot P2P. De aanwezige bondscoaches laten de kinderen kennis maken met de gehandicaptensport. Potentiële Paralympische medaille winnaars worden geïdentificeerd en doorverwezen naar een sportclub met een deskundige coach of direct doorverwezen naar de nationale jeugdselectie. Nick Heyworth beschrijft een voorbeeld dat volgens hem typerend is voor het succes van P2P: “The whole concept of identifying these young people is superb and it has given Henry the opportunity to do something he really enjoys. It has made him really proud and is has been a great confidence boost for him. Henry would love to play for England and this is the first step on the ladder for him”.

Om de PE teachers van de benodigde kennis van de gehandicaptensport te voorzien biedt ParasportGB een tool aan, genaamd “*Para Sport Wizard*”. Het is een online tool waarop de PE teachers, samen met het kind met de lichamelijke beperking, kan zien voor welke gehandicaptensport het kind in aanmerking komt en welke clubs er te vinden zijn. Indien een kind talentvol blijkt te zijn maakt de PE teacher gebruik van “*MyLogBook*”. MyLogBook is een online tool, ingebed op de Parasport website, en ontworpen om het kind met een beperking te voorzien van een sportadvies en tevens te verwijzen naar een County Athlete Assessment Day. Naast het gebruik van een online tool worden de PE teachers ondersteund door het *Youth Sport Trust* (YST). Youth Sport Trust is een onafhankelijke liefdadigheidsinstelling die is opgericht om jongeren een betere toekomst te bieden door middel van Physical Education en sport. Het YST biedt verschillende bijscholingscursussen aan voor PE teachers op het gebied van gehandicaptensport. De PE teacher moet in de huidige situatie nog zelf het initiatief nemen om kennis te vergaren over gehandicaptensport. Daardoor is het kind met een beperking veelal afhankelijk van de affiniteit van de PE teacher met gehandicaptensport. In de toekomst wil men dat iedere PE teacher gedurende zijn opleiding reeds kennis heeft vergaard over gehandicaptensport: “The YST gives training sessions, courses and advice. In the future we want to integrate it in every course of a PE teacher.” (Nick Heyworth). Belangrijk aspect van P2P is verder dat men de PE teachers bewust willen maken van het feit dat ieder kind, ongeacht de beperking en ambitie, moet kunnen deelnemen aan sport. “In the future we want the PE teachers to educate themselves, because we are asking the PE teacher to get everybody into sports, it is not only their job to find the next Paralympian”. (Nick Heyworth).

2.10 Conclusie

De lange termijn ambitie voor de deelname aan de Paralympische Spelen is een top-10 positie. Vanwege de afwijkende ontwikkelingsfase die de gehandicaptensport inneemt staat de bijdrage van de Nederlandse gehandicaptensport op het hoogste internationale podium momenteel onder druk (Breedveld, 2008). In een uitgebreide studie naar internationaal sportsucces concludeert De Bosscher et al (2009) dat ‘talentherkenning en talentontwikkeling’ in Nederland onderontwikkeld zijn. Door in deze pijler te investeren kan een land een voorsprong nemen op de concurrentie en zijn kleine landen in staat de competitie aan te gaan met de grote landen.

Een internationale toppositie in de sport wordt echter niet zo maar bereikt. Successen die Nederland in het verleden heeft behaald zijn geen garantie voor succes in de toekomst. Jarenlange training is vereist om in de Paralympische sport op topniveau te kunnen meedoen. Dit betekent dat voor veel sporten het essentieel is dat talent al op vroege leeftijd wordt herkend. De topsport heeft de aanwas en ontwikkeling van nieuw talent uit de breedtesport nodig om te kunnen groeien en/of te blijven bestaan. Het blijkt echter lastig om voldoende mensen met een vergelijkbare handicap en identieke sportwens te lokaliseren en aan te trekken. Uit onderzoek blijkt dat veel bonden het regulier onderwijs noemen als mogelijke vindplaats voor de doelgroep (Notté et al., 2011).

De afgelopen jaren is het aantal leerlingen dat met een “rugzakje” op een reguliere school in het primair en voortgezet onderwijs verblijft sterk toegenomen (OCW, 2009a). Deze trend zal zich waarschijnlijk voortzetten onder invoering van het ‘Passend Onderwijs’. Onderwijs heeft de opdracht leerlingen zo adequaat mogelijk in hun persoonlijke ontwikkeling te begeleiden. Het onderwijs voorziet voornamelijk in een breedtevoorziening (sport- en bewegingsonderwijs), maar het herkennen en begeleiden van leerlingen met talent in de sport behoort niet tot de kerntaken van het onderwijs. Binnen het onderwijs zijn vakleerkrachten sport- en bewegingsonderwijs de meest geschikte professionals om sport- en bewegingsvaardigheden op jonge leeftijd bij leerlingen aan te leren en om de aanwezigheid van talent op sportief vlak bij leerlingen vast te stellen. Het regulier (sport- en bewegings)onderwijs is daardoor belangrijk in het herkenningsproces van potentieel Paralympische talent. Echter blijkt dit in de praktijk veelal nog niet het geval te zijn (Platvoet et al., 2010).

Groot-Brittannië heeft een strategie, Playground to Podium, ontwikkeld waarin talentdetectie plaatsvindt binnen de lessen sport- en bewegingsonderwijs in het regulier onderwijs. Het uiteindelijke doel van het project is het vergroten van de breedtesport en het leveren van toekomstige Paralympische atleten (Parasport, nd). Gezien het succes van Playground to Podium kan het als best practice voor de Nederlandse situatie worden beschouwd.

3. Methode

Dit hoofdstuk beschrijft en legitimeert de toegepaste methode behorend tot het onderzoek. Allereerst beschrijft paragraaf 3.1 het onderzoeksperspectief om vervolgens in paragraaf 3.2 te omschrijven hoe de data is verzameld. Paragraaf 3.3 beschrijft de procedure waarop de verschillende actoren zijn geselecteerd, waarna wordt ingegaan op de analyse van de verkregen data in paragraaf 3.4. Ter afsluiting van het hoofdstuk wordt gekeken naar de betrouwbaarheid en validiteit van het onderzoeksrapport.

3.1 Het onderzoeksperspectief

De resultaten van een onderzoek kunnen middels verschillende theoretische perspectieven worden geïnterpreteerd. Binnen dit onderzoek is er sprake van toegepast onderzoek, omdat er onderzoek is gedaan naar en advies wordt gegeven over de specifieke situatie van de gehandicapten(top)sport in Nederland. Het is een interpretatief, beschrijvend en kwalitatief onderzoek geworden, waarbij het gaat om inzicht te krijgen in en het begrijpen van de ervaringen en overwegingen van de mensen die direct bij de instroom van Paralympisch talent in Nederland betrokken zijn. Binnen het 'interpretatieve perspectief' moet de onderzoeker werken aan het vinden van betekenis en identiteit van “lived experiences”(Leezenberg & De Vries, 2007).

In dit onderzoek gaat het over de wijze waarop Paralympisch talent momenteel instroomt, welke knelpunten hierbij ontstaan en hoe deze knelpunten kunnen worden voorkomen zodat de instroom van jonge talentvolle gehandicapte sporters kan worden bevorderd. Iedere belanghebbende interpreteert de situatie van de Paralympische talentinstroom op zijn of haar eigen manier en binnen de eigen context. In het onderzoek is gezocht naar de verschillende en gemeenschappelijke betekenissen, belangen, behoeften en mogelijkheden van de verschillende actoren. Het “*interpretive perspective*” vormt de basis van het onderzoek.

3.2 Onderzoekspopulatie

Het sportlandschap in Nederland bestaat uit bij NOC*NSF aangesloten sportbonden. Met afronding van het project van Organisatorische Integratie dragen 43 reguliere sportbonden nu verantwoordelijkheid voor de gehandicaptensport in hun eigen sporttak. Voor een aantal sporttakken blijft Gehandicaptensport Nederland de sportbondfunctie vervullen, te weten: boccia, goalball, ID-voetbal (alleen topsport), rolstoelrugby, showdown, sledgehockey, fitness en koersbal.

Op basis van de door NOC*NSF aangeleverde contactgegevens, zijn de sportbonden met een Paralympische sport benaderd voor medewerking aan het onderzoek. Een overzicht van de betrokken sportbonden vindt u in bijlage 1. Om de te interviewen actoren te selecteren is middels deskresearch een aantal factoren geselecteerd die het proces van de Paralympische talent instroom in Nederland kunnen beïnvloeden. Het in Engeland succesvol gebleken Playground to Podium diende hierbij als best-practice. De geselecteerde factoren zijn: een aanbod van een Paralympisch sporttak binnen de bond, het ledenaantal, het jaar waarin een

sportbond met een aanbod voor gehandicapten is gestart en een aanbod voor “alle mogelijke categorieën” lichamelijk gehandicapten. Bij de keuze van de bonden is ervoor gezorgd dat elke categorie vertegenwoordigd is. Ook is er op gelet dat binnen overlappende factoren alle mogelijke categorieën vertegenwoordigd zijn. Zo zijn bijvoorbeeld team-, semi-individuele en solosporten gekozen waar een kind ongeacht de ernst van de lichamelijke beperking aan kan deelnemen. Om anonimiteit van de respondenten te garanderen, zijn in de rapportage enkele maatregelen genomen. In onderstaande tabel worden de karakteristieken van de geselecteerde sportbonden weergegeven:

Sportbond	Aard van de sport	Geregistreerde leden aantal (NOC*NSF, 2010)	*Jaartal gehandicapten sport
Koninklijke Nederlandse Voetbal Bond (KNVB)	Team	1.188.873	1986
Koninklijke Nederlandse Zwembond (KNZB)	Individueel	140.618	2010
Atletiekunie	Individueel	134.359	2005
Nederlandse Tafeltennis Bond (NTTB)	Semi-individueel	33.627	2007
Nederlandse Basketbal Bond (NBB)	Team	42.350	2000
Gehandicaptensport Nederland (Boccia)	Individueel	110	2010

Tabel 1. *Overzicht respondenten interview bondscoaches*

* Bron: Van Lindert et al. (2008)

Van elke sportbond is een medewerker geïnterviewd die (mede) verantwoordelijk is voor de instroom van Paralympisch talent. Het is belangrijk om in ogenschouw te nemen dat de verkregen data de visie weergeven van medewerkers van sportbonden die verantwoordelijk zijn voor de instroom van Paralympische talent. De respondenten stonden de onderzoeker te woord uit naam van de sportbond en hebben geprobeerd een zo volledig mogelijk beeld te schetsen van de instroom van talentvolle gehandicaptensporters binnen de sportbond.

Vanuit het deskresearch en de afgenomen interviews blijkt het regulier onderwijs een mogelijk podium voor Paralympisch talent te zijn. Middels een pilot is geprobeerd om te inventariseren hoe actoren (vakleerkracht sport- en bewegingsonderwijs) werkzaam binnen het regulier basisonderwijs en een sportvereniging aankijken tegen het werven van Paralympisch talent. Vanuit mijn functie binnen de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen heb ik gebruik gemaakt van een persoonlijke netwerk om een drietal respondenten te interviewen. Er is gezocht naar actoren die werkzaam zijn binnen het primair onderwijs en een sportvereniging behorend tot een van de zes eerder genoemde sportbonden.

Als eerste is een interview afgenomen met een vakleerkracht van basisschool De Klumpert te Nijmegen. Naast zijn werkzaamheden als vakleerkracht sport- en bewegingsonderwijs is hij werkzaam als sportverenigingsondersteuner binnen Nijmegen Atletiek. Een tweede respondent is eveneens in deze dubbelfunctie actief. Hij is vakleerkracht binnen basisschool De Vossenburcht en werkzaam als ondersteuner binnen de Omnisportvereniging Hatert, te Nijmegen. Tot slot zijn een verenigingsondersteuner, werkzaam binnen Voetbalvereniging De Trekvogels en Tafeltennisvereniging Nijmegen, en een vakleerkracht sport- en bewegingsonderwijs, werkzaam op Openbare Basisschool Oosterboer en basisschool Sprinkels, te Meppel, geïnterviewd.

De interviews met de bondscoaches van de gehandicaptensport zijn afgenomen op een locatie naar keuze van de respondent. Dit gebeurde meestal op de werk- of sportlocatie van de respondent. De interviews met de vakleerkrachten sport- en bewegingsonderwijs zijn afgenomen op de eigen locatie van de onderwijsinstelling. De locaties waren dus per informant verschillend. Bij ieder interview is echter gezorgd voor een rustige ruimte waar de informant in vrijheid kon spreken en niet kon worden afgeleid of beïnvloed. Bij aanvang van ieder interview is de informant ervan op de hoogte gesteld dat zijn of haar anonimiteit tijdens het interview en het analyseren van de data zou worden gewaarborgd. Geen van de informanten had bezwaar tegen het opnemen van het gesprek op een voice recorder. De interviews hadden een gemiddelde duur van 45 minuten.

3.3 De dataverzameling

De dataverzameling tijdens dit onderzoek heeft plaatsgevonden door het gebruik van verschillende bronnen. Ten eerste is door deskresearch een theoretisch kader geplaatst rondom het thema “instroom van Paralympisch talent”. Deze is voornamelijk gericht op het topsportklimaat, topsportbeleid en het spanningsveld van topsport en mensen met een lichamelijke handicap.

Op basis van de verkregen informatie is middels een web enquête richting Paralympische sportbonden (N=18) de huidige situatie ten aanzien van talentwerving in kaart gebracht. Voor de dataverzameling is gebruik gemaakt van het adressenbestand van NOC*NSF. De enquête is opgesteld in samenspraak met NOC*NSF en ontworpen met behulp van Formdesk. Formdesk is een online desk voor het verzamelen van kwantitatieve data. Onder begeleiding van een ondersteunende email ontvingen de respondenten tekst en uitleg voor het invullen van de enquête. De vragenlijst bestond uit vragen met gesloten, meerkeuze- en open antwoordopties gerelateerd aan de instroom van Paralympisch talent, zoals:

- *Welke activiteiten heeft uw bond de afgelopen periode ondernomen om de instroom van talentvolle sporters in de Nationale Selectie te verhogen?*
- *Welke leeftijdscategorie talentvolle sporters geniet uw voorkeur?*
- *Vindt u dat er voldoende talentvolle sporters geworven worden?*

- *Welke locaties zijn voor uw bond kansrijk om de instroom van talentvolle sporters in de Nationale Selectie te verhogen?*

Om de literatuurstudie en de kwantitatieve data van verdieping te voorzien, richtte het derde deel van het onderzoek zich op een kwalitatieve analyse door middel van het afnemen van semi-gestructureerde face-to-face-interviews. Bij de interviews konden de informanten in vrijheid spreken zonder beïnvloed te worden door andere personen. Tevens is er voor interviews gekozen, omdat er binnen de diverse onderzoeksdoelgroepen verschillen zullen zijn voor wat betreft behoeften, belangen en mogelijkheden. Interviews zijn geschikt om individuele betekenissen, zoals het verschil in mening tussen talent, topsportbeleidsmakers en -uitvoerders in kaart te brengen. De interviews zijn semigestructureerd afgenomen, dit houdt in dat er geen van te voren vastgestelde vragenlijst was (Baarda et al, 2001). De interviews kregen vorm door middel van een zogenaamde topiclijst. Doordat dit geen vaste vragenlijst was kon er dieper worden ingegaan op de specifieke antwoorden van de informant. De topics die tijdens de interviews met de bondscoaches zijn besproken bevatte onder andere onderstaande vragen:

- *Hoe werft uw bond momenteel talent?*
- *Waar werft uw bond momenteel talent?*
- *Ontvangt uw bond (financiële) ondersteuning van de gemeente, provincie en/of rijksoverheid om (meer) talenten te identificeren?*
- *Is er binnen uw bond een persoon verantwoordelijk voor het beleid rondom de talentinstroom?*
- *Waar wilt u met het oog op de toekomst talent werven?*

Op basis van deskresearch, kwantitatieve en kwalitatieve data richtte het laatste deel van het onderzoek zich op het regulier onderwijs. Mede op basis van onderstaande vragen is gekeken naar de ervaring, kennis en visie van de actoren binnen het regulier onderwijs ten aanzien van Paralympische talentwerving:

- *Besteed u weleens aandacht aan de gehandicaptensport?*
- *Heeft u kennis van de gehandicaptensport?*
- *Welke rol is er volgens u weggelegd voor de vakleerkracht en/of combinatiefunctionaris met betrekking tot Paralympisch talent?*
- *Wat heeft u nodig om Paralympisch talent te kunnen herkennen?*

Een specifieke topiclijst per onderzoeksdoelgroep is te vinden in de bijlagen 2 en 3 van dit onderzoeksrapport. De topiclijsten zijn tot stand gekomen op basis van het theoretisch kader, de resultaten van een afgenomen interview in Engeland, de doelstelling en vraagstelling van dit onderzoek en de eigen ideeën van de onderzoeker.

3.4 De data analyse

Bij interpretatief onderzoek wordt er vanuit gegaan dat het menselijk gedrag wordt gevormd door de betekenissen die mensen geven aan de wereld (Henn et al., 2006). Tijdens dit onderzoek zijn de ervaringen en de betekenissen die de onderzoeksdoelgroepen geven aan topsport en Paralympisch talent, en de belangen en mogelijkheden om dit te optimaliseren, naast elkaar gezet en vergeleken. Op deze manier konden de verschillen en overeenkomsten worden geanalyseerd. Bij de data analyse is alle informatie geordend die tijdens het onderzoek is gezien, gehoord en gelezen.

3.4.1 Analyse web enquête

In de analyse van de data van de web enquête zijn de statistieken van de invoerresultaten uitgesplitst naar drie kenmerken van de respondenten die van invloed kunnen zijn op de instroom van talentvolle gehandicaptenporters:

- de aard van de sport (teamsport, semi-individuele sport of individuele sport);
- het ledenaantal;
- het jaar waarin een sportbond met een aanbod voor gehandicapten is gestart.

Eventuele verschillen en/of overeenkomsten tussen de sportbonden worden besproken op basis van deze achtergrondkenmerken. Teneinde de anonimiteit van de respondenten te waarborgen blijft de analyse van de verkregen kwantitatieve data beperkt tot de eerder genoemde kenmerken.

3.4.2 Analyse interviews

De interviews zijn opgenomen met een voice recorder en laptop en zijn vervolgens letterlijk uitgewerkt. De uitgewerkte interviews zijn grondig nagelezen en er is gekeken welke zaken opvallen ten aanzien van de onderzoeksvraag. De analyse van de interviews heeft plaatsgevonden per topic. De betekenisvolle en relevante fragmenten uit de teksten zijn gecodeerd en per thema geordend met behulp van MaxQDA 2007. MaxQDA is software voor een kwalitatieve data-analyse dat helpt bij het uitvoeren van kwalitatieve gegevens en analyseren van de inhoud door het systematisch beoordelen en interpreteren van tekstuele gegevens (www.maxqda.com).

Om de anonimiteit van de respondenten te garanderen, zijn in dit onderzoek enkele maatregelen genomen. Zo is de bronverwijzing beperkt tot het vermelden van de functie van de respondent: 'bondscoach', 'vakleerkracht' en in één geval 'accountmanager gehandicaptensport'. Ook zijn enkele citaten aangepast. De naam van de sportbond is bijvoorbeeld vervangen door 'de sportbond'. In mondelinge conversaties, zoals de interviews, formuleren mensen hun zinnen vaak niet dusdanig dat deze goed leesbaar zijn. Daarom zijn in sommige citaten wijzigingen aangebracht om deze voor de lezer begrijpelijker te maken. Dit is in citaten aangegeven door het aangepaste stuk tekst [tussen vierkante haken] te plaatsen. Ook zijn er soms stukken tekst weggelaten om citaten korter en duidelijker te maken. Dit is aangegeven door [...] op plaatsen waar tekst is weggelaten.

Wanneer een woord door aanpassingen in het citaat vooraan in een zin is komen te staan, heeft dit woord een hoofdletter tussen eveneens vierkante haken gekregen. Overigens is de betekenis van een citaat door de omschreven aanpassingen in geen enkel geval veranderd.

3.5 De betrouwbaarheid en validiteit

Elke onderzoeker streeft naar valide en betrouwbare uitkomsten van het onderzoek.

Validiteit zegt iets over de inhoud: wordt er gemeten wat de bedoeling is. Betrouwbaarheid heeft te maken met de stabiliteit van het onderzoeksresultaat (Baarda et al, 2001).

3.5.1 De betrouwbaarheid

Tijdens dit onderzoek is gebruik gemaakt van een web enquête en verschillende interviews. Door goede randvoorwaarden te bieden is getracht de betrouwbaarheid van informanten hoog te houden. Een leidraad hierbij is dat een antwoord betrouwbaar is als de informant deze vraag een volgende keer hetzelfde zou beantwoorden. Bij het afnemen van interviews kan het voorkomen dat de informanten zich niet altijd bewust zijn van hun eigen gedrag. Over het algemeen hebben mensen een globaal beeld van hun eigen gedrag en zullen zij op zoek gaan naar voorbeelden om dit gedrag te bevestigen. Hierbij hebben mensen vaak een selectief geheugen en noemen zij voornamelijk zaken en gebeurtenissen die zij zich willen herinneren (Baarda et al, 2001). Aangezien het in dit onderzoek voornamelijk om ervaringen, behoeften, betekenissen, belangen en mogelijkheden gaat is de kans klein dat de betrouwbaarheid van de onderzoeksresultaten beïnvloed is door dit onbewust gedrag.

De betrouwbaarheid van dit onderzoek is vergroot door de interviews vanuit een interpretatieve benadering te analyseren en zoveel mogelijk recht te doen aan de verhalen (en werkelijkheden) van de geïnterviewden (Leezenberg & De Vries, 2007). Tevens is door driedelig onderzoek, het interviewen van meerdere doelgroepen, het gebruik van een eenduidige topiclijst en het vergelijken van de antwoorden gezorgd voor betrouwbare onderzoeksresultaten.

3.5.2 De externe validiteit

De externe validiteit heeft te maken met de mate waarin de resultaten van een empirisch onderzoek te veralgemeniseren zijn (Baarda et al, 2001). Door interviews af te nemen met meerdere sportbonden en vakleerkrachten kon een goed beeld geschetst worden van de situatie rondom de instroom van Paralympisch talent in Nederland.

3.5.3 De interne validiteit

Het gaat hier om een empirisch onderzoek waarbij werd gekeken naar ervaringen en meningen. Deze ervaringen en meningen zijn altijd voor interpretatie vatbaar. Als onderzoeker sta je altijd onder invloed van je eigen ervaringen, meningen, verwachtingen en kennis. Deze neem je als onderzoeker mee in je onderzoek.

Tijdens dit onderzoek was het voor mij belangrijk om me bewust te zijn van mijn affiniteit met en kennis over de doelgroep lichamelijke gehandicapten. Door mijn voorgaande studies en huidige werkzaamheden wist ik met welke zaken een gehandicapte sporter te maken kan

krijgen. Doordat ik kennis van zaken heb ontstonden tijdens het interviewen soepele gesprekken waarbij het vertrouwen van de informant verkregen werd. Anderzijds was ik mij echter ook bewust van mijn objectiviteit als onderzoeker. Het ging immers om de ervaringen, behoeften, betekenisgeving, belangen en mogelijkheden van de informanten en ik was er alert op dat ik niet mijn eigen invullingen zou geven aan de topics. Ik vertelde de informanten bij aanvang wel dat ik werkzaam ben binnen het werkveld van de gehandicaptensport, maar ik heb er bewust voor gekozen om tijdens het interview geen gebruik te maken van voorbeelden uit mijn eigen ervaringen. Ik wilde de antwoorden van de informanten hiermee niet beïnvloeden. Ik wilde dat de informant zijn of haar eigen mening zou geven en conclusies zou trekken. Ondanks mijn eigen ervaringen en meningen heb ik zo objectief mogelijk gehandeld tijdens dit onderzoek. Ik verwacht dan ook dat dit geen afbreuk heeft gedaan aan de betrouwbaarheid en validiteit van het onderzoek.

4. Resultaten

Dit hoofdstuk bespreekt de verkregen data. In paragraaf 4.1 worden de belangrijkste resultaten uit de web enquête uiteengezet. De paragrafen 4.2 en 4.3 bespreken per thema de resultaten van het kwalitatief onderzoek. De nadruk ligt op overeenkomsten en/of verschillen tussen de uiteenlopende sportbonden en vakleerkrachten sport- en bewegingsonderwijs. Uiteindelijk worden aan de hand van deze data in hoofdstuk vijf uitspraken gedaan over de mogelijkheden om de instroom van Paralympisch talent te bevorderen.

4.1 Resultaten web enquête

Voorliggende paragraaf bespreekt de resultaten van de web enquête onder de Paralympische sportbonden. De web enquête is door 14 van de 18 sportbonden ingevuld, een respons van ruim 77%. In de analyse van de data zijn de gegevens uitgesplitst naar drie onderscheidende kenmerken van sportbonden die van invloed kunnen zijn op de instroom van Paralympisch talent, te weten:

- de aard van de sport (teamsport, semi-individuele sport of individuele sport);
- het ledenaantal;
- het jaar waarin een sportbond met een aanbod voor gehandicapten is gestart.

Per vraag is bekeken welke achtergrondkenmerken voor verschillen/overeenkomsten zorgen in de resultaten. Wanneer het betreffende achtergrondkenmerk niet bijdraagt aan de interpretatie van de betreffende data, is het weggelaten. Wanneer achtergrondkenmerken wel leiden tot verschillen in beantwoording van de vragen, zijn deze meegenomen in de analyse. Om de anonimiteit van de respondenten te waarborgen blijft een verdere analyse uit.

Ambities

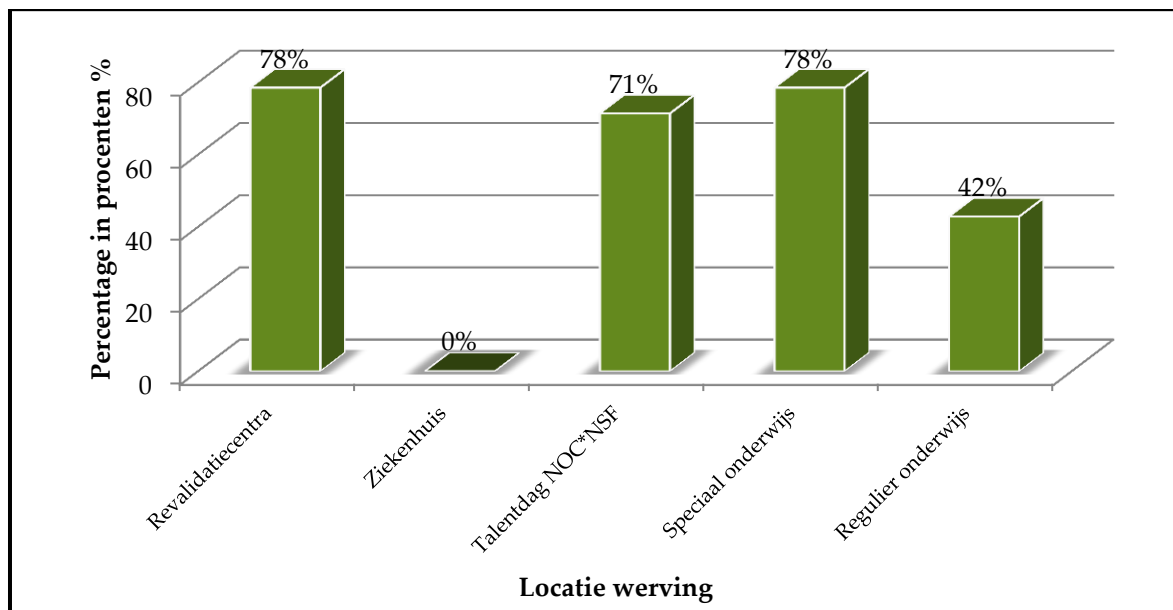
De betrokken sportbonden zijn over het algemeen ambitieus voor wat betreft de gehandicaptensport. Op de vraag of de sportbonden vinden dat er momenteel voldoende talent instroomt beantwoord 92% van de respondenten (N=14) deze vraag met “nee”. Alleen de tafeltennisbond beantwoordt de vraag met “ja en nee”. Het antwoord “ja” heeft hierbij betrekking op het aantal staande sporters en het antwoord “nee” heeft betrekking op het aantal sporters in een rolstoel. Voor sportbonden is groei van het ledenaantal vaak belangrijk, omdat er tot die tijd te weinig sporters zijn om regionale competities of wedstrijden op te zetten. Geen enkele bond geeft aan geen ambities te hebben.

Om in de behoefte van nieuw talent te voorzien maken de sportbonden voornamelijk gebruik van clinics en promotiemateriaal. Clinics worden in het algemeen verzorgd door ambassadeurs: topatleten uit de gehandicaptensport. Waarschijnlijk zijn clinics een populair middel omdat de sportbonden binnen hun eigen netwerk kunnen zoeken naar een ambassadeur en de kosten zodoende minimaal zijn. Op basis van de huidige werving

stromen nieuwe talenten met een gemiddelde leeftijd van 22 jaar in. Met het oog op de toekomst geeft 85% van de respondenten (N=14) aan een voorkeur te hebben voor nieuw talent in de leeftijdscategorie van 13 tot 19 jaar, een percentage van 69% geeft aan een voorkeur te hebben voor sporters tussen de 20 en 35 jaar. Slechts één sportbond heeft een voorkeur voor talenten tussen de 6 en 12 jaar. Een recent opgezette talentgroep binnen de sportbond voor 10 tot 16 jarigen speelt hierbij waarschijnlijk een belangrijke rol.

Vindplaatsen

Wanneer respondenten spreken over het werven van nieuwe talentvolle sporters, noemen zij verschillende plaatsen waar de doelgroep (mogelijk) gevonden kan worden (figuur 4).

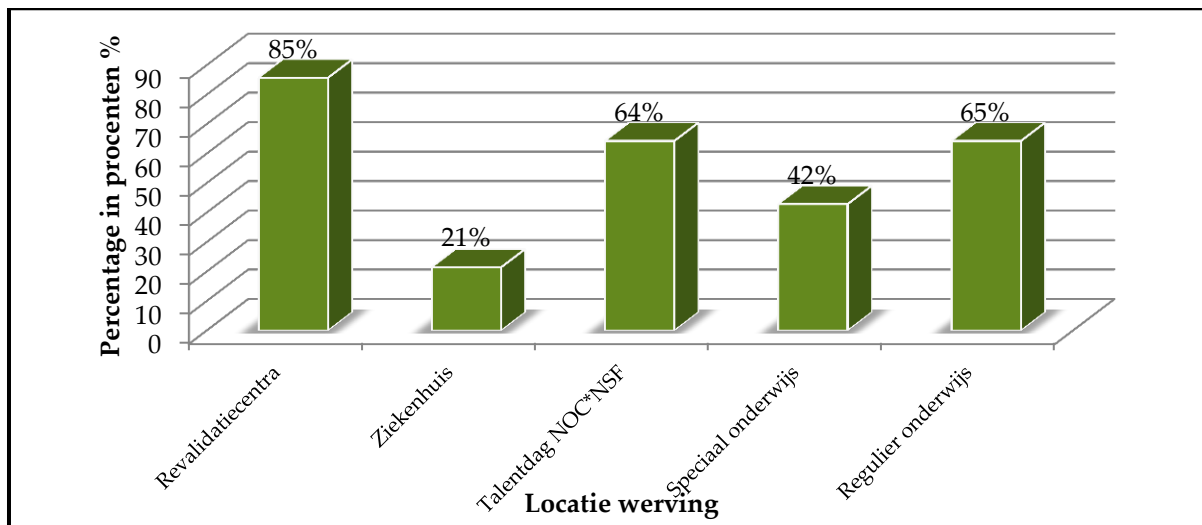

Figuur 4. Huidige talentwerving sportbonden (N=14) per locatie

Op de vraag waar de sportbonden momenteel talent werven is zichtbaar dat de focus op dit moment ligt op de revalidatiecentra (78%), het speciaal onderwijs (78%) en de talentdagen georganiseerd door NOC*NSF (71%). Zes van de veertien respondenten (42%) geeft aan het regulier onderwijs ook te betrekken bij het werven van Paralympisch talent middels een clinic of met een ambulant begeleider als tussenpersoon.

Belangrijke locaties voor het vinden van Paralympisch talent met het oog op de toekomst zijn de revalidatiecentra (85%) en de talentdagen van NOC*NSF (64%)(figuur 5). De resultaten laten verder zien dat het onderwijs als een belangrijke talentvijver wordt beschouwd. Er is echter een verschuiving zichtbaar van het speciaal onderwijs (afname van 36%) naar meer aandacht voor het regulier onderwijs (toename van 23%). De sportbonden interesseren zich steeds meer voor hen, omdat kinderen in het regulier onderwijs cognitief sterk zijn en hierdoor goed trainbaar voor de topsport. Waarschijnlijk spelen de recente ontwikkelingen van het passend onderwijs eveneens een rol, er nemen steeds meer kinderen met een beperking deel aan het regulier onderwijs. Het ziekenhuis wordt tot op heden niet benut, terwijl de 21% van de respondenten met het oog op de toekomst deze locatie wil gaan

benutten. Een verklaring kan worden gezocht in de eerder geformuleerde ambities ten aanzien van een groeiend ledenaantal. Men wil locaties die tot op heden onbenut zijn met het oog op de toekomst benutten om meer sporters te kunnen werven.

Figuur 5. Toekomstige werving sportbonden (N=14) per locatie

Conclusie

De verschillende achtergrondkenmerken blijken niet bij te dragen aan verschillen tussen de sportbonden. De meeste sportbonden kampen met het probleem dat er onvoldoende sporters zijn. Naast het behouden van het huidige aanbod is de meest genoemde ambitie een toename van het aantal talentvolle sporters. Met het oog op de toekomst blijven de revalidatiecentra (85%) en de talentdag georganiseerd door NOC*NSF (64%) belangrijke locaties voor het werven van nieuw talent. Opvallend is de verschuiving binnen het onderwijs, waarbij de focus steeds meer komt te liggen op het regulier onderwijs (>23%). Gezien de ontwikkelingen binnen het onderwijs beschouwt men het speciaal onderwijs wellicht meer als vijver voor de breedtesport en worden kinderen in het regulier onderwijs meer kansen toebedeeld richting de Paralympische Spelen. Een mogelijke verklaring voor de opkomst van het ziekenhuis (>21%) als talentvijver zit in de ambitie om meer talent in te laten stromen. Door de behoefte aan nieuw talent wil men iedere potentiële vijver benutten.

Ten aanzien van de voorkeursleeftijd van nieuw talent richten de respondenten zich op kinderen uit het voortgezet onderwijs en op volwassenen. Hier speelt waarschijnlijk mee dat de bondscoaches zich richten op talentidentificatie en minder op talentdetectie. Wanneer kinderen actief betrokken zijn bij de sport in kwestie, kunnen zij geïdentificeerd worden als “talentvol” door trainers en sportbonden. Een andere verklaring voor de voorkeursleeftijd is dat ze voornamelijk inzetten van topsporters die nu presteren. Dit biedt echter onvoldoende garantie voor toekomstig succes. Door het stijgende topsportniveau en de toenemende internationale concurrentie wordt verwacht dat het aantal trainingsuren dat nodig is om de sport top te bereiken, zal toenemen (SCP, 2006).

Om naast de kwantitatieve data tot een kwalitatieve verdieping te komen zijn er interviews gehouden met medewerkers van sportbonden die betrokken zijn bij de instroom van Paralympische talent.

4.2 Resultaten kwalitatief onderzoek

In de volgende paragrafen wordt stilgestaan bij de belangrijkste resultaten behorend tot het kwalitatieve onderzoek. De interviews zijn afgenomen in de periode van oktober 2011 tot en met januari 2012 en geven inzicht in de ervaringen en stand van zaken op dat moment.

4.2.1 Hoe vindt talentwerving plaats?

Zoals ook blijkt uit de kwantitatieve data, is een tekort aan sporters voor veel bonden een knelpunt. Sportbonden hanteren momenteel verschillende middelen om potentiële gehandicapte sporters te enthousiasmeren om lid te worden van de bond. Een populair middel is het aanbieden van clinics, hetgeen met name gebeurt op scholen voor speciaal onderwijs. Clinics worden in het algemeen verzorgd door ambassadeurs: topatleten uit de gehandicaptensport. Een ander wervingsmiddel dat alle respondenten noemen, is promotiemateriaal. De respondenten hanteren verschillende middelen ter promotie, zoals het toesturen van folders of flyers met informatie over gehandicaptensport. Twee bonden hebben een film ontwikkeld ter promotie. Een respondent erkent het belang van promotie en wil na de komende Paralympics het liefste iemand aannemen voor de promotie van de gehandicaptensport. “Onderzoek binnen KNVB leden wijst uit dat maar 15% van de leden weet wat Cerebrale Parese (CP) is, 85% heeft hier geen beeld van. Er zal een PR structuur moeten komen om deze bekendheid te vergroten”. (bondscoach). Naast advertenties en foldermateriaal proberen de respondenten informatie over gehandicaptensport te integreren in het reguliere contact tussen de sportbond en haar verenigingen, bijvoorbeeld in districtsvergaderingen. “De mensen op een districts bureau weten dat ik CP-bondscoach ben. Zij komen zelf ook op het veld en denken aan mij als ze iemand met CP zien op het voetbalveld”. (bondscoach).

Een drietal bonden verkiest naar eigen zeggen een meer reactieve houding: zij komen in actie wanneer een geïnteresseerde sporter, vereniging of instelling contact opneemt. Een bondscoach geeft als voorbeeld: “Ik kom zelf uit de valide zwemwereld en de mensen die ons kennen leggen contact, we worden getipt en proberen de persoon dan uit te nodigen bij een van onze regioteams”. (bondscoach). Een ander geeft aan: “Ik doe weleens een rondje bellen met contacten die ik heb, met de vraag of er nog iemand rondloopt”. (bondscoach). De respondenten geven allen aan dat ze zich momenteel niet structureel bezighouden met de werving van leden. Een accountmanager gehandicaptensport geeft als voorbeeld: “Het hangt er een beetje los bij... we willen daar structuur in aanbrengen, maar dat kost tijd en geld. Het heeft ook te maken met de fase waarin we zitten... we zijn stappen aan het zetten, maar het kost tijd en geld”. Een bondscoach bevestigt de huidige situatie met de opmerking: “We richten ons nu veel op ad-hoc beslissingen, terwijl we meer moeten werken aan de basis”.

Conclusie

Vanwege het huidige tekort aan sporters hanteren de sportbonden momenteel verschillende middelen om potentiële gehandicapte sporters te enthousiasmeren om lid te worden van de bond. Door het gebrek aan manuren en mankracht richten de sportbonden zich veelal op ad-hoc initiatieven ter promotie van de gehandicaptensport. Het creëren van een structurele talentinstroom is voor de respondenten een wens voor de toekomst.

4.2.2 Vindplaats Paralympisch talent

Vanuit de web enquête en op basis van de afgenomen interviews noemen de respondenten verschillende plaatsen waar de doelgroep (mogelijk) gevonden kan worden. De respondenten noemen allen de revalidatiecentra als belangrijke vindplaats voor nieuwe sporters. Men spreekt de wens uit om nadrukkelijk met de revalidatiecentra samen te werken. De respondenten hebben inmiddels een ingang gevonden voor samenwerking met de revalidatiecentra, mede gefaciliteerd door NOC*NSF en Gehandicaptensport Nederland. “NOC*NSF legt de contacten en creëert het podium voor ons”. (bondscoach). De kwaliteit van dit initiatief wordt positief beoordeeld. Vanaf 2011 financiert het ministerie van VWS de uitrol van het vierjarige sportstimuleringsprogramma (met de effectief gebleken methodiek) Revalidatie, Sport en Bewegen. Doel van het streven is om bonden aan te laten sluiten op de wens van (voormalige) revalidanten.

Om de groep potentiële Paralympische topsporters uit te breiden, organiseert NOC*NSF in samenwerking met de sportbonden ‘Paralympische talentdagen’. Hier zijn de betrokken bonden erg tevreden over. “Het is een centraal punt waar alle sportbonden samenkomen. We willen daarbij aanwezig zijn omdat we allemaal in dezelfde vijver vissen naar Paralympisch talent”. (bondscoach). Ook binnen het onderwijs wordt momenteel gezocht naar talent. Het werven van leden gebeurt tot nu toe met name op scholen in het speciaal onderwijs. Men richt het vizier echter steeds vaker op het regulier onderwijs. Het gaat hier om kinderen met een handicap die naar het regulier onderwijs gaan. De sportbonden interesseren zich voor hen, omdat kinderen in het regulier onderwijs cognitief sterk zijn en hierdoor goed trainbaar voor de topsport. Een wens die meerdere sportbonden uitspreken, is om meer gehandicapte sporters te kunnen werven in het regulier onderwijs. “De doelgroep op de normale scholen [...] die is het lastigst te vinden [...] terwijl dat wel de doelgroep is waarmee je naar de Paralympische topsport zou kunnen.” (bondscoach). Geen enkele sportbond heeft hier momenteel een ingang voor gevonden. “We missen gewoon veel kinderen en zeker in het regulier onderwijs kom je ze moeilijk tegen”. (bondscoach). “Ik kan niet naar de gemeente x, y of z stappen met een briefje waarop staat: ‘Doe mij even een lijstje met alle kinderen met een handicap op het regulier onderwijs’, dat mag niet van de privacy wetgeving. En met dank aan mevrouw van Bijsterveld kunnen we het ook niet meer spelen via de ambulant begeleider”. (bondscoach).

Conclusie

Wanneer respondenten spreken over het werven van nieuwe sporters noemen zij verschillende plaatsen waar de doelgroep (mogelijk) gevonden kan worden. Met hulp van NOC*NSF en Gehandicaptensport Nederland hebben de sportbonden een ingang gevonden voor samenwerking met de revalidatiecentra. Een interessante locatie met het oog op de toekomst is het regulier onderwijs. De sportbonden interesseren zich voor hen, omdat kinderen in het regulier onderwijs cognitief sterk zijn en hierdoor goed trainbaar voor de topsport. Echter heeft geen enkele sportbond hier op het moment een ingang voor gevonden.

4.2.3 Ondersteuning talentwerving

Voor Paralympische trajecten stelt NOC*NSF middelen beschikbaar. Hierdoor hebben de meeste bonden met een Paralympisch traject betaalde medewerkers in dienst voor de organisatie van topsport voor mensen met een handicap. De respondenten geven aan dat de invoering van Organisatorische Integratie zijn vruchten begint af te werpen. Bonden nemen Paralympische trajecten steeds serieuzer en de Paralympische topsport raakt daardoor steeds beter geïntegreerd. De begeleiding van topsporters is evenals bij de reguliere topsport vaak professioneel. Sommige Paralympische sporters trainen samen met of op dezelfde locatie als Olympische sporters.

Naast de gelden vanuit NOC*NSF ontvangt een drietal bonden financiële ondersteuning van de Johan Cruyff Foundation. “We kunnen alle hulp gebruiken en dan met name in financiële zin. Met name dat deel wat NOC*NSF niet ondersteunt gaan zij ondersteunen”.

(bondscoach). Talentherkenning en -ontwikkeling vindt tot op heden veelal plaats zonder zichtbare structuur. Op basis van een samenwerkingsovereenkomst steunt de Cruyff Foundation de bonden die in overleg een duidelijk plan van aanpak hebben opgesteld ten aanzien van talentontwikkeling: “Voorheen zeiden ze “We geven nu wel leuk geld, maar eigenlijk komt er te weinig uit, dus kom nou eens met een plan waarbij je dan nu ook voor een aantal jaren menskracht inzet, om dan het plan echt tot uitvoering te brengen”. (bondscoach). Het ontbreken van een duidelijke structuur ten aanzien van talentherkenning en -instroom is een verbeterpunt voor alle respondenten: “Vanuit NOC*NSF ontvangen we financiële middelen gericht op het maken van een talentgroep. Maar op het gebied van talentherkenning... om ze zeg maar bij een vereniging te krijgen, daar doet NOC*NSF niks aan”. (bondscoach). Het gebrek aan manuren en mankracht komt naar voren als een belangrijk knelpunt ter stimulatie van de breedtesport: “Kijk er zijn heel weinig opgeleide trainers... en als er trainers zijn dan geven ze training aan de valide jeugd en om ze dan nog extra te motiveren om aan gehandicapten training te geven, dat zit er gewoon niet in”. (bondscoach).

“Daarnaast is er gebrek aan tijd als ze er wel aandacht voor hebben. Het is een kleine tak van de sport en ze worden er niet voor betaald”. (bondscoach). Een bondscoach trekt de, in haar ogen schijnende, vergelijking met Engelse situatie: “Ik weet van Engeland dat ze alleen voor atletiek al 14 mensen in dienst hebben. En dan vinden ze het vreemd dat we in Nederland momenteel maar 6 talenten hebben”. De breedtesport verdient volgens alle respondenten duidelijk een extra stimulans. “De jeugd moet je eigenlijk al heel vroeg vangen om ervoor te

zorgen dat ze een goed plekje bij de club krijgen". Het belang van vroege talentherkenning wordt hierbij door de respondenten onderstreept: "Als je niks aan die onderste groep doet, de basisschool, dan is het al heel moeilijk om op de middelbare school talent te hebben". (bondscoach). De respondenten wensen ter ondersteuning een dwingendere rol van NOC*NSF richting het regulier onderwijs. "Ieder kind met een handicap moet gaan sporten". (bondscoach).

Conclusie

Vanuit NOC*NSF en de Johan Cruijff Foundation ontvangen de sportbonden financiële middelen ter ondersteuning van talentontwikkeling. Op het gebied van talentherkenning wordt deze ondersteuning momenteel gemist. Het gevolg is het ontbreken van een structuur ten aanzien van talentherkenning en -instroom. De breedtesport verdient volgens de respondenten een extra stimulans. "De jeugd moet je eigenlijk al heel vroeg vangen om ervoor te zorgen dat ze een goed plekje bij de club krijgen". De respondenten wensen ter ondersteuning een dwingendere rol van NOC*NSF richting de breedtesport.

4.2.4 Organisatie talentwerving

Bij sportbonden heeft veelal één persoon de formele verantwoordelijkheid voor het organiseren en ontwikkelen van de talentinstroom voor sporters met een handicap. De bondscoaches die in dit onderzoek zijn geïnterviewd, hebben veelal een dubbelfunctie en zijn verantwoordelijk voor zowel de topsport als de talentinstroom. Paralympische bonden met één of meer betaalde bondscoaches hebben vaak een bondscoach als extra taak de verantwoordelijkheid voor de breedtesport gegeven. "Ik ben bondscoach van de Paralympische selectie en breedtesportmedewerker [...] Ik heb de combinatie, ik mag mijn eigen visvijver creëren." (bondscoach). Een voordeel van deze constructie is dat bondscoaches vaak al veel kennis over en binding met de doelgroep hebben. Deze respondenten gaven aan "met veel passie" te werken. Er kleven echter ook nadelen aan deze dubbelfunctie. De respondenten benoemen vooral het gebrek aan tijd: "Meer doen wordt lastig, ik heb geen tijd. Als je het structureel beter wil doen [...] we hebben van alles, maar nu doe ik alles er een beetje tussendoor". (bondscoach).

Tussen de respondenten is er een verschil zichtbaar in ervaring, structuur en ideeën met betrekking tot de talentinstroom. Een drietal bonden was voor de officiële overdracht, van gehandicaptensport naar de reguliere sportbonden, al betrokken bij de organisatie van gehandicaptensport. Alhoewel de sporters (en verenigingen) formeel waren aangesloten bij Gehandicaptensport Nederland, werd er in enkele gevallen al gesport binnen reguliere verenigingen. "Gewone verenigingen met een tak of één sporter met een handicap waarvoor ze bij Gehandicaptensport Nederland waren aangesloten [...] die waren al lid van onze bond." (bondscoach). Deze sportbonden hebben inmiddels verschillende jeugdselecties voor talentvolle kinderen met een beperking. Toch blijkt de instroom van onderaf een aandachtspunt: "We hebben jeugdteams onder de 15, 17 en 19 jaar. We proberen ook de 10-12 jarigen in beeld te krijgen, we sluiten niemand uit, we willen aan de onderkant beginnen

en zorgen voor doorstroming. We hebben er niet direct een podium voor, maar willen ze wel monitoren”. (bondscoach). De Nederlands Basketball Bond kijkt onder andere naar de organisatie van de valide sport en heeft duidelijke ideeën voor de toekomst: [A]naloog aan het valide basketbal heb ik gezegd, laten we nou 8-10 [...] regio’s maken, kijk dan dat je in een regio zit met een club die al aan rolstoelbasketbal doet, je hebt er een (Mytyl)school en je hebt een revalidatiecentrum en probeer die drie bij elkaar te brengen [...] maak er vervolgens een trainingsgroepje van 7 -10 spelers”. (medewerker bondsbureau). Op basis van deze ideeën is een duidelijke doel gesteld voor de nabij toekomst: “Uiteindelijk wil ik, ja je moet ambitieus zijn, drie verschillende soorten rolstoelbasketbal aanbieden, namelijk voor de leeftijd: 6-8, 9-13 en 14 – 20 jaar. Dat is het doel, in eerste instantie voor 2012 maar dat gaan we niet redden. Maar binnen nu en drie jaar maar dat toch wel verwezenlijkt worden”. (medewerker bondsbureau). Het huidige gebrek aan sporters met een handicap blijft voor alle respondenten een doorn in het oog: “Er is geen jeugdselectie [...] de aantallen zijn er momenteel te weinig, maar daar willen we wel naartoe. Voorlopig moeten we het centraal houden, op verschillende locaties, omdat de aantallen nog niet groot zijn en met elkaar trainen”. (bondscoach). Een andere bondscoach illustreert de magere instroom van talent als volgt: “De coach heeft momenteel een pool van maar 4 sporters, er is geen selectie druk”. De behoefte aan meer leden wordt hiermee bevestigd.

Conclusie

Het huidige gebrek aan sporters met een handicap blijft voor alle respondenten een doorn in het oog. Het meest voorkomende knelpunt wordt op dit moment nog onvoldoende aangepakt vanwege een gebrek aan voldoende mankracht. Hoewel er te weinig data zijn om directe relaties te leggen, lijken bonden met meer dan 100.000 leden succesvoller te zijn in het vergroten van het aanbod, terwijl de ‘kleinere’ bonden juist minder vaak groei laten zien. Een bredere basis in de organisatie en achterban zorgt mogelijk voor een soepelere integratie van gehandicapten in de reguliere infrastructuur. Een andere mogelijke verklaring is dat de duur dat een reguliere sportbond een aanbod voor sporters met een handicap heeft, een mogelijke rol speelt. Hoe korter de bond een aanbod kent, hoe meer zij bepaalde knelpunten ervaren.

4.2.5 Kansrijke talentvijver

Wanneer respondenten spreken over het werven van nieuwe sporters noemen zij verschillende plaatsen waar de doelgroep (mogelijk) gevonden kan worden. Mede gezien de ontwikkelingen omtrent passend onderwijs, noemen de respondenten het regulier onderwijs als toekomstige vindplaats van de doelgroep. Het gaat hier om kinderen met een handicap die naar het regulier onderwijs gaan. De respondenten interesseren zich voor hen omdat kinderen in het regulier onderwijs cognitief sterk en zelfredzaam zijn en daardoor goed trainbaar voor de topsport. Geen enkele sportbond heeft hier echter een weg voor gevonden. Wel hebben inmiddels enkele initiatieven plaatsgevonden: “Lespakketten en clinics binnen het regulier onderwijs hebben incidenteel een toevalstreffer opgeleverd”. (bondscoach). Een veel gehoord knelpunt is het ontbreken van een overzicht waar de kinderen met een

beperking op (een reguliere) school zitten. “[H]et is zo moeilijk om daar je vinger op te leggen, op welke school zit nou wel of niet een kind met een handicap... ik heb geen idee”. (bondscoach). Een respondent heeft geprobeerd om middels een advertentie in een vakblad voor vakleerkrachten sport- en bewegingsonderwijs (KVLO), de gehandicaptensport landelijk te promoten in het regulier onderwijs: “Gymnastiekers die werken natuurlijk iedere dag in de sport, maar weten niet altijd wat Cerebrale Parese (CP) is. Als wij vertellen dat er CP is en dat er CP voetbal bestaat [...] kan iedere gymnastieker in Nederland vertellen dat een leerling met CP kan voetballen omdat er CP voetbal is”. (bondscoach). De rol van de vakleerkracht is hierin belangrijk: “Wij denken dat de gymleraar wel inzicht heeft in het bewegen en kan dus iets voor ons betekenen. Leerkrachten bij wie de kinderen in de stoel zitten zijn niet zo interessant, we moeten niet alle CP’ers hebben. We moeten CP’ers hebben die iets kunnen op beweeg gebied en wij denken dat een gymleraar daar wel wat inzicht in heeft”. (bondscoach).

De wens voor een landelijk systeem voor de herkenning van talent in het regulier onderwijs is bij alle respondenten aanwezig. “Het onderwijs moet eigenaar worden van de sport, ook van de gehandicaptensport!”. (bondscoach). “Structureel is er momenteel geen samenwerking tussen het regulier onderwijs en de gehandicaptensport, maar dit zou wel moeten”. (bondscoach). De respondenten zien hierbij een belangrijke rol weggelegd voor de vakleerkracht sport- en bewegingsonderwijs. “Iemand heeft tegen mij weleens gezegd; ‘ik mocht altijd opstellen schrijven tijdens de gymles, ik mocht nooit echt meedoen’”. (bondscoach). Dezelfde bondscoach geeft aan: “De vakleerkrachten moeten mijn inziens bijgeschoold worden om met speciale doelgroepen om te gaan. Het is op dit moment heel erg afhankelijk van de persoon die de lessen geeft... heeft die wel of geen affiniteit met mensen met een beperking”. Ieder kind volgt in Nederland sport- en bewegingsonderwijs (SBO). Dit betekent dat door gebruik te maken van SBO alle kinderen in Nederland kunnen worden bereikt. Belangrijk is dat de vakleerkrachten over voldoende kennis van de gehandicaptensport beschikken. “Het ideaal plaatje zou zijn een vakleerkracht die Boccia voorin zijn hoofd heeft zitten en die weet ik heb iemand met CP, daar ga ik een keer Boccia mee spelen [...] of ik weet waar ik het kind naartoe kan sturen om lid te worden van een Boccia vereniging”. (accountmanager gehandicaptensport). Een respondent benadrukt de huidige situatie in het regulier onderwijs: “De vakleerkracht daar moeten we op inzetten, ik denk dat dat de ideale situatie is want dan zit je bij de bron [...] door de bezuinigingen kunnen we het namelijk ook niet meer via de ambulante begeleiding spelen”. (bondscoach). Een bondscoach schetst als ideaal plaatje het volgende beeld: “[N]iet facultatief, maar bij elke bijscholingsdag moet een van de sporten een Paralympische zijn. Ik denk dat dit vanuit NOC*NSF moet worden geïnitieerd want dat is toch de overkoepelende organisatie voor sport in Nederland!” “[E]en samenwerking tussen NOC*NSF en de KVLO die er samen voor zorgen dat een vast onderdeel van de bijscholing van vakleerkrachten bestaat uit een gehandicaptensport”. (bondscoach). Als er geen vakleerkracht werkzaam is ziet men mogelijkheden voor de combinatiefunctionaris. “De combinatiefunctionaris is werkzaam

binnen de vereniging en het onderwijs. Zij kunnen onze scouts worden als we ze van kennis voorzien". (bondscoach).

Conclusie

Met het oog op de toekomst noemen de respondenten het regulier onderwijs als belangrijke vindplaats voor Paralympisch talent. De respondenten wensen een landelijk systeem voor de herkenning van Paralympisch talent in het regulier onderwijs. Hierbij zien ze een belangrijke rol weggelegd voor de vakleerkracht sport- en bewegingsonderwijs en/of combinatiefunctionaris. De verklaring is dat ieder kind in Nederland sport- en bewegingsonderwijs (SBO) volgt en wegens bezuinigingen er geen beroep meer kan worden gedaan op de ambulante begeleiding. Een eventuele samenwerking tussen NOC*NSF en de Koninklijke Vereniging van Leraren Lichamelijke Opvoeding (KVLO) kan leiden tot een landelijke toename van kennis over de gehandicaptensport bij de verschillende actoren middels bijscholing.

4.3 Actoren in het onderwijs

Uit bovenstaande paragrafen kwam reeds naar voren dat het regulier onderwijs steeds nadrukkelijker als talent vijver wordt beschouwd met de vakleerkracht en/of combinatiefunctionaris als belangrijke schakel. Middels een drietal interviews is geprobeerd te inventariseren hoe deze actoren, werkzaam binnen het primair onderwijs en de sportvereniging, aankijken tegen het werven van Paralympisch talent.

De respondenten staan allen positief tegenover de gehandicaptensport in het regulier onderwijs. Een respondent geeft aan: "Recentelijk heb ik gehandicaptensport verwerkt in mijn vakwerkplan... spelletjes met een rinkelbal, kokers op de ogen en dergelijke". (vakleerkracht). De kennis over de gehandicaptensport is echter minimaal. "[D]e kennis heb ik niet. Binnen mijn ALO opleiding heb ik iets voorbij zien komen, maar er werd niet bijzonder veel aandacht aan besteed". (vakleerkracht). Ondanks de beperkte kennis worden de respondenten enthousiast over het onderwerp en zien ze mogelijkheden voor het herkennen van Paralympisch talent. "De vakleerkracht kan zeker iets betekenen in het herkennen van talent, het lijntje met de sportvereniging is snel gelegd! [H]oe jonger je ze oppakt hoe meer je ze richting de top kan sturen". (vakleerkracht). "De sporttest kan daar ook zeker iets in betekenen. Verschillende fysieke componenten in combinatie met wat een kind leuk vindt worden gemeten, dus in die zin kan het zeker helpen om een gericht sportadvies te geven". (vakleerkracht). De sporttest is ontwikkeld voor valide kinderen uit de groepen vijf en zes van de basisschool. De test geeft op basis van verschillende metingen een passend sportadvies. "Iemand die in een rolstoel zit kan die test niet doen, maar het is wel interessant om zo'n test klaar te hebben liggen. Je zou de onderdelen kunnen aanpassen voor het kind. Ik word er wel enthousiast van eigenlijk"! (vakleerkracht).

Met het oog op de toekomst wensen de respondenten ondersteuning vanuit de Koninklijke Vereniging van Leraren Lichamelijke Opvoeding (KVLO) en NOC*NSF op het gebied van gehandicaptensport. Het wordt door de respondenten gezien als een verrijking van hun

vakgebied. Kennis vergaren over de sportmogelijkheden en verenigingen met een gehandicaptensport aanbod staan hierbij voorop. Een respondent ziet in de toekomst een taak weggelegd voor de vakleerkracht ten aanzien van de breedtesport en Paralympische talentherkenning: “Je probeert iedereen bij een sportvereniging te krijgen. [H]et gaat niet alleen om gymmen binnen school, ze moeten hun hele leven gaan sporten. Ook kinderen met een beperking moet je daarbij de goede kant op sturen”. [A]ls vakleerkracht zie je wanneer een kind talentvol is [...] je hebt er oog voor”. “Als er meer tijd voor is ga ik iedere week een uurtje zitten om kinderen te adviseren over een passende sport. [J]e zou een lijst kunnen opstellen; *“Een persoon zonder hand kan die sport wel en die niet”*. De computer gaan we meer gebruiken dus een database met sportmogelijkheden en dan samen met het kind gaan zitten”. (vakleerkracht).

Conclusie

De geïnterviewde vakleerkrachten sport- en bewegingsonderwijs (SBO) staan positief tegenover de gehandicaptensport in het regulier onderwijs. Het wordt door de respondenten gezien als een verrijking van hun vakgebied. Mede gezien de ontwikkelingen van het passend onderwijs zien de respondenten in dat de toestroom van kinderen met een beperking toe zal nemen. Volgens een respondent liggen er goede mogelijkheden voor de vakleerkracht SBO in het herkennen van Paralympisch talent. “[A]ls vakleerkracht zie je wanneer een kind talentvol is [...] je hebt er oog voor”. De reden waarom de vakleerkracht een belangrijke rol zou moeten spelen in het herkennen van de sportmogelijkheden van een kind kan worden verklaard vanwege de kwaliteiten van de SBO-docent ten aanzien van basismotorische vaardigheden. De vakleerkracht SBO is de meest geschikte professional om deze vaardigheden op jonge leeftijd bij leerlingen aan te leren en om de beheersing ervan bij leerlingen vast te stellen. De combinatiefunctionaris kan deze rol vervullen indien er geen vakleerkracht werkzaam is binnen de onderwijssetting. De respondenten benadrukken dat de kennis ten aanzien van de gehandicaptensport minimaal is en bijscholing een voorwaarde is voor het herkennen van Paralympische talent en/of het geven van een passend sportadvies in de toekomst.

5. Conclusie en discussie

De doelstelling van dit onderzoek is om inzicht te krijgen in de huidige stand van zaken wat betreft de detectie en de identificatie van Paralympisch talent. Dit om tot een passend advies voor de toekomst te komen. Met meer inzicht in de ervaringen, knelpunten, wensen en behoeften kunnen sportbonden in de toekomst beter geïnformeerd en ondersteund worden. Dit alles om een succesvolle talentinstroom binnen de Paralympische gehandicaptensport blijvend te bevorderen. Om de beschreven doelstelling te realiseren stond in dit onderzoek de volgende vraagstelling centraal:

Wat is de stand van zaken met betrekking tot het proces van de talentdetectie en -identificatie van de Paralympische sporters binnen reguliere sportbonden, welke (f)actoren zijn op dit proces van invloed en kunnen het succes van de instroom van Paralympische talent bevorderen?

Om bovenstaande vraagstelling te kunnen beantwoorden is een driedelig onderzoek uitgevoerd. In dit laatste hoofdstuk worden de belangrijkste resultaten kort samengevat. De conclusies bieden aanknopingspunten om in de laatste paragraaf af te sluiten met aanbevelingen voor het verder ontwikkelen van het huidige Paralympische talentdetectie en -identificatiebeleid.

5.1 Conclusie

De dataverzameling tijdens dit onderzoek heeft vorm gekregen na het bestuderen van verschillende bronnen. Hieronder worden de belangrijkste resultaten van de dataverzameling en de literatuurstudie samengevat weergegeven.

Vanuit deskresearch wordt duidelijk dat de lange termijn ambitie van Nederland voor de deelname aan de Paralympische Spelen een top-10 positie is. Vanwege de afwijkende ontwikkelingsfase die de gehandicaptensport inneemt, ten opzichte van de valide topsport, staat de bijdrage van de Nederlandse gehandicaptensport op het hoogste internationale podium momenteel onder druk (Breedveld, 2008). Successen die Nederland in het verleden heeft behaald zijn geen garantie voor succes in de toekomst. Keuzes moeten daardoor worden gemaakt en initiatieven dienen ontplooid te worden op het gebied van het topsportbeleid om deze druk te ontlopen en de ambities waar te maken.

Binnen de Paralympische sport is jarenlange training vereist om op topniveau te kunnen meedoen. Dit betekent dat het voor veel sporten essentieel is dat talent al op vroege leeftijd wordt herkend. De sportbonden ontvangen vanuit NOC*NSF financiële middelen ter ondersteuning van talentontwikkeling. Op het gebied van talentherkenning wordt deze ondersteuning momenteel gemist. Het gevolg is het ontbreken van een structuur ten aanzien van talentherkenning en de talentinstroom. Een belangrijke constatering omdat uit het kwantitatief onderzoek blijkt dat de meest genoemde ambitie van de bondscoaches (92%) een toename van het aantal talentvolle sporters is.

Wanneer respondenten spreken over het werven van nieuwe sporters, noemen zij verschillende plaatsen waar de doelgroep (mogelijk) gevonden kan worden. De respondenten hebben inmiddels een ingang gevonden voor samenwerking met de revalidatiecentra, mede gefaciliteerd door NOC*NSF en Gehandicaptensport Nederland. De kwaliteit van dit initiatief wordt positief beoordeeld. De sportbonden wensen tevens een landelijke samenwerking met het regulier onderwijs. De bondscoaches interesseren zich voor deze locatie omdat kinderen in het regulier onderwijs cognitief sterk zijn en hierdoor goed trainbaar voor de topsport. Echter heeft geen enkele sportbond hier op dit moment een ingang voor gevonden. De respondenten wensen een ondersteunende rol van NOC*NSF bij het ontwikkelen van een landelijk systeem voor de herkenning van Paralympisch talent in het regulier onderwijs. De bondscoaches zien een belangrijke rol weggelegd voor de vakleerkracht sport- en bewegingsonderwijs (SBO) en/of combinatiefunctionaris. De geïnterviewde vakleerkrachten SBO staan positief tegenover de gehandicaptensport in het regulier onderwijs. Het wordt door deze respondenten gezien als een verrijking van het vakgebied. De respondenten benadrukken echter dat de kennis ten aanzien van de gehandicaptensport minimaal is en bijscholing een voorwaarde is voor het herkennen van Paralympische talent en/of het geven van een passend sportadvies voor de toekomst. Bovenstaande resultaten worden in de volgende paragraaf kritisch tegen het licht gehouden en verder in verband gebracht met de literatuurverkenning.

5.2 Discussie

Uit onderzoek blijkt dat de sportdeelname van mensen met een lichamelijke handicap momenteel lager ligt dan die van mensen zonder handicap (Van Lindert, De Jong & Van den Dool, 2008). Een wens die de sportbonden dan ook uitspreken, is om meer gehandicapte sporters te kunnen werven. Meer leden betekent meer kans op talentvolle sporters. Meer talent betekent een hogere selectiedruk en uiteindelijk een hoger niveau binnen de nationale selectie van de sportbond. Uit kwantitatief onderzoek wordt duidelijk dat de respondenten verschillende locaties willen benutten om potentieel talent op te sporen. Opvallend daarbij is de belangstelling voor ziekenhuizen. De bondscoaches willen locaties die tot op heden onbenut zijn met het oog op de toekomst benutten om meer sporters te kunnen werven.

Vanuit de ziekenhuizen worden mensen met een beperking echter veelal doorverwezen naar een revalidatiecentrum. In tegenstelling tot de ziekenhuizen beschikken de revalidatiecentra over een discipline (bewegingsagogiek) die middels sport en bewegen een bijdrage levert aan het revalidatieproces. Vanaf 2011 financiert het ministerie van VWS reeds de uitrol van het vierjarige sportstimuleringsprogramma (met de effectief gebleken methodiek) Revalidatie, Sport en Bewegen. Doel van het streven is om bonden aan te laten sluiten op de wens van (voormalige) revalidanten. De respondenten hebben hierdoor een ingang voor samenwerking met de revalidatiecentra, mede gefaciliteerd door NOC*NSF en Gehandicaptensport Nederland. De kwaliteit van dit initiatief wordt door de sportbonden als positief beoordeeld. Gezien de expertise binnen de revalidatie, het feit dat de doelgroep zich hier bevindt na doorverwijzing vanuit het ziekenhuis, de beperkte middelen ten aanzien

van talentherkenning en de uitrol van een sportstimuleringsprogramma lijkt het dus weinig zinvol om verdere aandacht te vestigen op de ziekenhuizen. Aangezien de werving binnen de revalidatiecentra al naar tevredenheid verloopt is ook hier geen verder advies nodig.

Middels het landelijke project Organisatorische Integratie heeft men getracht om sport voor mensen met een beperking te professionaliseren. Reguliere sportbonden hebben de verantwoordelijk gekregen voor alle doelgroepen die de betreffende tak van sport beoefenen, van breedtesport tot topsport. Verschillende sportbonden werden in de overname gestimuleerd door beschikbare middelen vanuit de Top10-ambitie (NOC*NSF, 2007).

Bondscoaches constateren dat als gevolg van de Organisatorische Integratie de topsport in de afgelopen jaren steeds professioneler is geworden. De verwachting was dat de topsport een aanjaagfunctie zou vervullen voor de breedtesport. In werkelijkheid bleek dit echter slechts deels het geval: de topsport droeg eraan bij de gehandicaptensport positieve aandacht te geven en te normaliseren, maar de toename van het aantal leden bleek nihil.

Organisatorische Integratie kreeg weinig structurele aandacht en betrokkenheid in het beleidstraject van de sportbonden. Een belangrijke reden voor de lage prioriteitstelling was dat de vijver van het aantal gehandicapte sporters klein was (Janssens & Van den Heuvel, 2006). Een belangrijke constatering vanwege de opvatting dat de topsport niet kan bestaan zonder de aanwas en ontwikkeling van nieuw talent binnen verenigingen uit de breedtesport (Van Bottenburg, 2003). Ondanks de behoefte aan meer talent blijkt dat enkele sportbonden zich niet structureel bezighouden met de werving van nieuwe leden. Daarnaast genieten talentvolle sporters tussen de dertien en vijfendertig jaar de voorkeur van de bondscoaches. Een mogelijke verklaring is het willen bereiken van succes op korte termijn en het feit dat er op dit moment geen talentherkenning plaatsvindt buiten de sportverenigingen, bijvoorbeeld op scholen (Van Bottenburg, 2008). Het inzetten van topsporters die nu presteren biedt echter onvoldoende garantie voor toekomstig succes (SCP, 2006). Door het stijgende topsportniveau en de toenemende internationale concurrentie wordt verwacht dat het aantal trainingsuren dat nodig is om de sport top te bereiken zal toenemen. Vroege talentherkenning, in het primair onderwijs, wordt daardoor steeds belangrijker om sportsuccessen te kunnen blijven boeken (SCP, 2006). Uit dit onderzoek komt naar voren dat de bondscoaches het belang van breedtesport en vroege selectie erkennen. De bondscoaches benoemen daarbij het regulier onderwijs als mogelijke vindplaats van jong potentieel talent.

Mede gezien de ontwikkelingen binnen het onderwijs is de interesse voor het regulier onderwijs te verklaren. Het aantal leerlingen met een lichamelijke beperking dat op een reguliere school in het primair en voortgezet onderwijs verblijft is de afgelopen jaren sterk toegenomen (OCW, 2009a). Deze trend zal zich waarschijnlijk voortzetten onder invoering van het 'Passend Onderwijs'. Daarnaast zijn de kinderen in het regulier onderwijs cognitief sterk en hierdoor goed trainbaar voor de topsport. Scholen hebben bovendien de wettelijke plicht hun leerlingen sport- en bewegingsonderwijs (SBO) aan te bieden. Scholen kunnen in de lessen sport- en bewegingsonderwijs zo direct invloed uitoefenen op het activiteitsniveau

van alle leerlingen en aandacht schenken aan verschillende sport- en beweegvormen (Stuij et al. 2011). Met de Nederlandse ambities en een toenemende aandacht voor excellentie in het onderwijs liggen er nu goede mogelijkheden om de rol van de docent SBO in het detecteren en ontwikkelen van (Paralympisch) talent te versterken (Platvoet et al., 2010).

Ook Van den Bosch en de Cocq (2006) onderstrepen dat het essentieel is dat talent al op vroege leeftijd wordt erkend. Zij omschreven talentdetectie als het systematisch en gestructureerd opsporen van sportief talent bij jongeren, vanaf de schoolrijpe leeftijd. Talentdetectie richt zich dus voornamelijk op jonge kinderen en laat deze kinderen doorstromen naar sporten die aansluiten bij hun capaciteiten en interesses. Het primair onderwijs kan daardoor belangrijk zijn in het herkenningsproces van potentieel Paralympische talent. Ieder kind volgt in Nederland namelijk sport- en bewegingsonderwijs (SBO). De vakleerkrachten sport- en bewegingsonderwijs zijn daardoor de meest geschikte professionals om sport- en bewegingsvaardigheden op jonge leeftijd bij leerlingen aan te leren en om de aanwezigheid van talent op sportief vlak bij leerlingen vast te stellen. Echter blijkt dit in de praktijk veelal nog niet het geval te zijn (Platvoet et al., 2010).

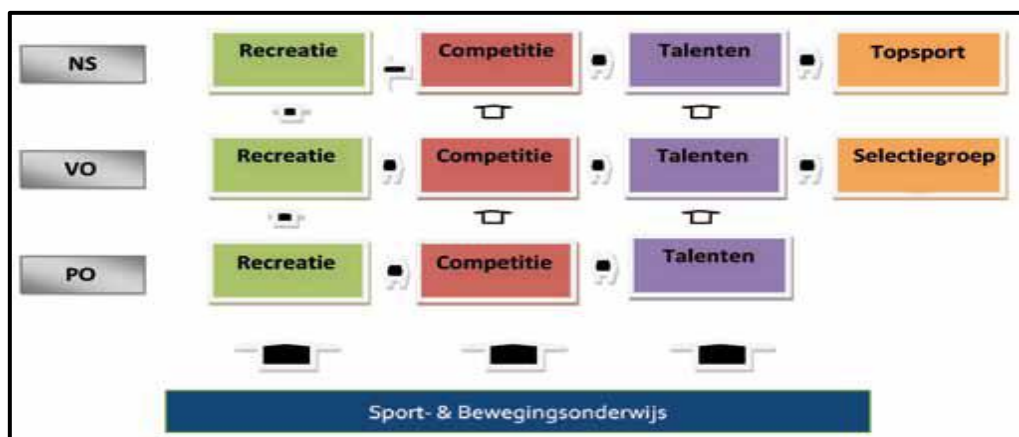
5.3 Aanbevelingen

Om in de toekomst de internationale concurrentiepositie en achterliggende beleidsambities en -doelstellingen te behalen heeft de Paralympische topsport de aanwas en ontwikkeling van nieuw talent uit de breedtesport nodig om te kunnen groeien en/of te blijven bestaan (Van Bottenburg, 2003). Naar aanleiding van het literatuur- en empirisch onderzoek worden in deze paragraaf een aantal aspecten ter ondersteuning van de beleidsambities en -doelstellingen genoemd:

- De inspanningen van NOC*NSF en het ministerie van VWS dienen zich de komende jaren te richten op de stimulering van een grotere sportdeelname bij mensen met een handicap in de breedtesport. De uitrol van het vierjarige sportstimuleringsprogramma Revalidatie, Sport en Bewegen is hierbij een stap in de gewenste richting en dient in stand te worden gehouden. Het initiatief heeft geleid tot een ingang voor samenwerking met de revalidatiecentra en de kwaliteit van dit initiatief wordt door de sportbonden als positief beoordeeld.
- De sportbonden wensen een landelijke samenwerking met het regulier onderwijs en wensen hierbij een dwingendere rol van NOC*NSF. Een samenwerkingsverband met de Koninklijke Vereniging van Leraren Lichamelijke Opvoeding (KVLO) biedt mogelijk uitkomst. In samenwerking met de KVLO dient NOC*NSF ervoor te zorgen dat de gehandicaptensport structureel deel uit maakt van het regulier sport- en bewegingsonderwijs. De vakleerkrachten sport- en bewegingsonderwijs en/of combinatiefunctionarissen dienen geschoold te worden om kinderen met een beperking van een passend sportadvies te kunnen voorzien. Landelijke bijscholing en meer aandacht voor de gehandicaptensport binnen de academies voor lichamelijke

opvoeding (ALO) is noodzakelijk om de actoren in het regulier onderwijs van voldoende kennis te voorzien.

- Om kinderen met een beperking van een passend sportadvies te voorzien is het aan te bevelen om een specifieke sport(advies)test te ontwikkelen voor deze doelgroep. Gezien de deskundigheid van de vakleerkracht SBO is het van belang om samen met de sportbonden te komen tot een sporttest om sport- en bewegingsvaardigheden op jonge leeftijd bij leerlingen vast te stellen. Daarnaast is het aan te bevelen om een online tool/database te ontwikkelen waarmee de vakleerkracht samen met het kind kan zien welke gehandicaptensport voor het kind in aanmerking komt en welke clubs er te vinden zijn. Indien een kind op basis van de sporttest talentvol blijkt te zijn is het van belang dat de vakleerkracht een overzicht heeft van de Paralympisch talentdagen van NOC*NSF. Op deze talentdagen kunnen de kinderen in contact komen met de bondscoaches uit gehandicaptensport. De bondscoaches hebben zodoende zicht op mogelijk talent en kunnen potentieel talent begeleiden naar het juiste niveau.
- “Van Speelplaats tot Podium”: gezien het succes kan het “Playground to Podium Delivery Model” (figuur 3) uit Engeland dienen als best practice voor de Nederlandse situatie. Platvoet et al. (2010) komt met een soortgelijk model aangepast op de Nederlandse situatie. Het Queenslandmodel (1995) geeft schematisch de relatie weer tussen sport- en bewegingsonderwijs en sportparticipatie. Het houdt rekening met de verschillende niveaus waarop kinderen kunnen sporten (recreatief, competitief, talent- en topniveau,) gekoppeld aan verschillende fasen in het leven (zie figuur 6).

Figuur 6. Aangepast Queenslandmodel sportparticipatie en Sport & Bewegingsonderwijs. PO = primair onderwijs, VO = voortgezet onderwijs, NS = na school (Platvoet, 2010).

Bovenstaand model zou de vakleerkracht sport- en bewegingsonderwijs en/of combinatiefunctionaris binnen het regulier onderwijs bij het voorbereiden op een actieve deelname aan de sport en beweegcultuur van elke leerling voor ogen moeten houden: niet alleen leerlingen stimuleren actief deel te nemen aan de sport en beweegcultuur maar ze ook ‘begeleiden naar het juiste niveau’.

Literatuurlijst

- Abbot, A., Collins, D., Martindale, R. & Sowerby, K. (2002). *Talent Identification and Development: An Academic Review*. Edinburg: Sportscotland
- Baarda D.B., Goede M.P.M. de (2001). *Basisboek methoden en technieken, Handleiding voor het opzetten en uitvoeren van onderzoek*, Groningen: Stenfert Kroese
- Bosscher V. de en Knop P. de (2002). *Succesbepalende factoren in topsport: vergelijkende voorstudie tussen Vlaanderen en Nederland*, in: *Geneeskunde en sport*, 5, p. 25-30
- Bosscher, V. de, J. Bingham, S. Shibli, M. van Bottenburg en P. de Knop (2008). *The global sporting arms race. An international comparative study on sports policy factors leading to international sporting success*. Oxford: Meyer & Meyer Sport.
- Bottenburg, M. van (2003). 'Top- en breedtesport: een Siamese tweeling?', in: Koen Breedveld (red.), *Rapportage Sport 2003*, Den Haag: SCP, pp. 285-312.
- Bottenburg, M. van, Oldenboom, E. & De Knop, P. (2003). *Topsport voor Tilburg – Tilburg voor Topsport*, 's-Hertogenbosch, Mulier Instituut.
- Bottenburg M. van (2006). Topsport, in: Breedveld K. en Tiessen-Raaphorst A., *Rapportage sport 2006*, Den haag: SCP, p. 269-296
- Bottenburg, M. van (2008). Topsport, in Breedveld K., Kamphuis en Tiessen-Raaphorst A., *Rapportage sport 2008*, Den haag: SCP, p. 257-280
- Bottenburg, M. van (2009). *Op jacht naar goud, Ontwikkelingen in het topsportklimaat in Nederland (1998-2008)*, Nieuwegein: Arko Sports Media
- Breedveld, K. C. Kamphuis & A. Tiessen-Raaphorst (2008). *Rapportage Sport 2008*, Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Brittain, I. (2004) 'The Role of Schools in Constructing Self-perceptions Regarding Sport and Physical Education in Relation to People with Disabilities'. *Sport, Education and Society* 9 (1), 75-94
- Henn, M., M. Weinstein & N. Foard (2006), *A Short Introduction to Social Research*, London: Sage.
- Janssens, J., van den Heuvel (2006). *Organisatorische integratie: Evaluatie beleid 2001-2006*, M., W.J.H. Mulier Instituut: Den Bosch.
- Klerk, M.M.Y., de (red.) (2007). *Meedoen met beperkingen. Rapportage Gehandicapten 2007*. Sociaal en Cultureel Planbureau: Den Haag.

- Leezenberg, M. & De Vries, G. (2007). *Wetenschapsfilosofie voor geesteswetenschappen*. Amsterdam, University Press.
- Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2005). *Nota Tijd voor Sport. Bewegen, meedoen, presteren*. 's Gravenhage.
- Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2007). *Beleidsbrief Sport: 'De kracht van sport*. 's Gravenhage.
- Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2011). *Beleidsbrief Sport: 'Sport en Bewegen in Olympisch perspectief*. 's Gravenhage.
- Nederlands Olympisch Comité*Nederlandse Sport Federatie (2007). *Sportagenda 2012*, Vastgesteld tijdens Algemene Vergadering 20 november 2007.
- Nederlands Olympisch Comité*Nederlandse Sport Federatie (2009). *Olympisch Plan 2028: Heel Nederland naar Olympisch niveau, plan van aanpak op hoofdlijnen*, NOCNSF Program office Olympisch Plan 2028: Arnhem.
- Nederlands Olympisch Comité*Nederlandse Sport Federatie (2010). *Ledental NOC*NSF over 2009*, NOC*NSF Unit Sportontwikkeling: Arnhem.
- Notté, R., Van Kalmhout, J., Van Lindert, C. (2011). *Monitor Integratie van Gehandicaptensport binnen reguliere sportbonden*. W.J.H. Mulier Instituut: Den Bosch / Arko Sports Media: Nieuwegein.
- Platvoet, S., Elferink-Gemser, M. & Visscher, C. (2010). *Sporttalent herkend*. Vakblad Lichamelijke opvoeding, nummer 5, mei 2010, 6-9
- Stokvis, R (2010). *De sportwereld: een inleiding*, Arko Sports Media: Nieuwegein.
- Stuiveling S.J. en De Brauw W.M. (2008). *Topsport in Nederland*, 's-Gravenhage: Algemene Rekenkamer
- Vaeyens R., Lenoir M., Williams A.M., Philippaerts R.M. (2008). *Talent Identification and Development Programmes in Sport. Current Models and Future Directions*. Sport Med, Vol. 38(9), pg. 703-714
- Van Den Bosch J., de Cocq C., (2006). *Sportief Talent Ontdekken. Scouten, meten en testen van jonge kinderen voor verschillende sportdisciplines*. pg.11-39, Leuven, Acco
- Van Lindert, C., De Jong, M., Van den Dool, R. (2008). *(On)beperkt Sportief: monitor sportdeelname van mensen met een handicap 2008*, W.J.H. Mulier Instituut: Den Bosch / Arko Sports Media: Nieuwegein.

Weerden, J. van, Schoot, F. van der & Hemker, B. (2008). *Balans van het bewegingsonderwijs aan het einde van de basisschool 3*. Uitkomsten van de derde peiling in 2006. Uitgave Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling

Williams, A.M. & Reilly, T. (2000). *Talent identification and development*. *Journal of sport sciences*, 18, 657-667

Geraadpleegde beleidsstukken:

- Inspectie van het Onderwijs (2011). *Onderwijsverslag 2009-2010*
- Masterplan Talentontwikkeling 2006-2010, Arnhem: NOC*NSF

Geraadpleegde internetsites:

- www.nocnsf.nl
- www.OnderwijsBewijs.nl
- www.maxqda.com
- www.parasport.org.uk

Bijlage 1. Respondenten web enquête

De verschillende Paralympische sporten kunnen, op enkele na, allemaal beoefend worden in Nederland. Niet elke sport is geschikt voor elke handicap. In het menu links staat een opsomming van de verschillende sporten. Onderstaande tabel geeft een opsomming van de verschillende sportbonden met de bijbehorende handicaps.

	amputatie	dwarslaesie	cerebrale parese	blind/ slechtziend	andere aandoeningen*
Atletiek	x	x	x	x	x
Bankdrukken	x	x	x		x
Boccia	x	x	x		x
Goalbal				x	
Handboogsport	x	x	x		x
Judo				x	
Hippische sport	x	x	x	x	
Roeien	x	x	x	x	x
Rolstoelbasketbal	x	x	x		x
Rolstoelrugby	x	x	x		x
Rolstoeltennis	x	x			
Scheren	(x)	(x)	(x)		
Sportschieten	x	x	x		x
Tafeltennis	x	x	x		x
Voetbal			x	(x)	
Wielrennen	x	x	x	x	
Zeilen	x	x	x	x	x
Zitvolleybal	x	x	x		x
Zwemmen	x	x	x	x	x

(x) Deze sport wordt niet of nauwelijks beoefend in Nederland. * Sporters met een lichamelijke beperking die strikt genomen niet onder een andere categorie valt. Bijvoorbeeld sporters met dwerggroei, multiple sclerose of afwijkingen aan de ledematen, bijvoorbeeld veroorzaakt door softenon.

Bijlage 2. Topiclijst bondscoaches

Hoe werven jullie momenteel talent?
<i>Wie is erbij betrokken? Wat is de rol van NOC*NSF?</i>
<i>Wanneer is iemand talentvol en wie bepaalt dit?</i>
Waar werven jullie momenteel talent?
<i>Gebeurt dit landelijk, provinciaal en regionaal?</i>
Waar wilt u met het oog op de toekomst (vooral) talent werven?
Ontvangt uw bond (financiële) ondersteuning van de gemeente, provincie en/of rijksoverheid om (meer) talenten te identificeren?
Is er binnen uw bond een persoon verantwoordelijk voor het beleid rondom talentidentificatie/talentontwikkeling?
<i>Zo ja, wat doet deze persoon?</i>
<i>Zo niet, is dit wenselijk?</i>
Wenst uw bond ondersteuning bij het werven van talent?
<i>Zo ja, van wie en hoe?</i>
Wat heeft uw bond een talent momenteel te bieden?
<i>Kijken jullie altijd of er een club in de buurt is voor een potentieel talent?</i>
Werft uw bond momenteel talent binnen het regulier onderwijs?
<i>Zo ja, hoe/wie en waarom? Wat heeft het opgeleverd?</i>
<i>Zo niet, waarom niet?</i>
Hoe is de samenwerking tussen uw bond en het (regulier) onderwijs?
<i>Wie legt de contacten met het onderwijs?</i>
Wat is de houding van regulier onderwijs t.o.v. de gehandicaptensport?
Heeft uw bond weleens sportinhoudelijke kennis op het gebied van de GS overgedragen aan scholen/vakleerkrachten?
<i>Zo ja, aan wie en waarom?</i>
<i>Wat is het effect/resultaat?</i>
<i>Zo niet, waarom niet?</i>

Is er binnen uw bond een combinatiefunctionaris in dienst?

Zo ja, wat doet deze persoon? Contact met scholen, talentidentificatie ook een van zijn taken?

Zo niet, waarom niet?

Zie je mogelijkheden voor een CF? Wat kan een CF voor jullie betekenen binnen talentidentificatie?

Wat zou het ideaal plaatje zijn t.a.v. talentdetectie in het regulier onderwijs?

Welke rol is er binnen het regulier onderwijs volgens u weggelegd voor de vakleerkrachten en/of combinatiefunctionaris?

Hoe ziet u de toekomst t.a.v. talentdetectie in het regulier onderwijs?

Welke personen/instanties kunnen in de toekomst iets voor u betekenen?

Bijlage 3. Topiclijst vakleerkrachten sport- en bewegingsonderwijs (SBO)

Hoe is de samenwerking tussen uw functie en de sportbonden?
<i>Wie legt de contacten met het onderwijs?</i>
Besteed uw weleens aandacht aan gehandicaptensport?
Heeft uw kennis van gehandicaptensport?
Heeft uw weleens sportinhoudelijke kennis op het gebied van de GS verkregen?
<i>Zo ja, van wie en waarom?</i>
<i>Wat is het effect/resultaat?</i>
<i>Zo niet, waarom niet?</i>
Heeft uw binnen de lessen aandacht voor kinderen met een lichamelijke beperking?
<i>Zo ja, hoe?</i>
<i>Zo nee, waarom niet?</i>
<i>Neemt het aantal kinderen met een lichamelijke beperking momenteel toe?</i>
Heeft u oog voor talent?
<i>En voor Paralympisch talent?</i>
Welke rol is er volgens u weggelegd voor de vakleerkrachten en/of combinatiefunctionaris m.b.t. het herkennen van Paralympisch talent?
Wat heeft u nodig om Paralympisch talent te identificeren?
<i>Van wie verwacht u ondersteuning?</i>
Hoe ziet u de toekomst t.a.v. Paralympische talentdetectie in het regulier onderwijs?